

TUTKIMUSOSIO

Kansalaiset: kunta- ja aluevaaleissa pitää keskittyä kuntien ja hyvinvointialueiden peruspalveluihin

Tärkeimmät vaaliteemat ovat eri puolueiden kannattajilla pitkälti samoja. Eroja löytyy esimerkiksi käsityksissä talouden, sote-asioiden, kulttuuripalvelujen ja maahanmuuton merkityksestä vaaliteemana

Kunnallissalan kehittämissätiön KAKS tuoreimmassa Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä ensi huhtikuun kunta- ja aluevaaleista. Kyselyssä aihetta lähestyttiin tiedustelemalla näkemyksiä asiakysymyksistä, joihin vaaleissa tulisi kiinnittää huomiota.

Suhtautuminen kulttuuripalveluihin jakaa väestön kahtia

Erialaisten vaaliteemojen merkitystä huhtikuun 2025 kunta- ja aluevaaleissa tiedusteltiin kysymyksellä, jossa vastaajat punnitsivat jokaista yksittäistä asiaa neliportaisella asteikolla sen mukaan, miten tärkeäksi he kokevat ne vaaleissa. Haastateltavat arvioivat kaikkiaan 25 erilaista asiaa, jotka mahdollisesti nousevat esille vaalikampanjassa.

Jakaumatasolla tuloksia voidaan tulkita monella eri tavalla. Aluksi tarkastellaan sellaisten vastaajien prosenttiosuuksia, jotka arvioivat asiaan vaikuttamisen erittäin tai melko tärkeäksi.

Mikäli tuloksista halutaan nimetä jonkinlainen päällimmäinen äänestäjien tahto, niin silloin se tiivistyy kuntien ja hyvinvointialueiden peruspalveluihin. Asiat, joihin valtaosa äänestäjistä haluaa päteviä vastauksia ja toimia ovat terveyspalvelut, vanhustenhuolto, työllisyys, peruskoulut ja pelastuspalvelut. Nämä asiat olivat kansalaisten listan kärkipäässä jo viime kuntavaalien alla toteutetussa tutkimuksessa.

Muita tärkeistä tärkeimpiä asioita ovat lähiympäristön turvallisuus, tekniset palvelut sekä kotikunnan talous.

Kansalaisilla ei välttämättä ole selkeää kuvaa, mikä kuuluu kuntien ja mikä hyvinvointialueiden tehtäviin.

Toisaalta asialla ei ole äänestysperusteiden kannalta suurtakaan merkitystä. Nyt kunta- ja aluevaalit käydään samanaikaisesti, jolloin äänestysperusteet todennäköisesti ”sekoittuvat” joka tapauksessa jonkin verran vaalien välillä. Lisäksi yksittäinen kansalainen arvioinee asioita ensisijaisesti itsensä ja läheistensä kannalta. Kuinka tärkeä asia on oman välittömän elin- ja asuinympäristön kannalta?

Mikäli tarkastellaan ainoastaan erittäin tärkeänä pitävien osuutta, kohoavat terveyspalvelut selvästi muita tärkeämmäksi kunta- ja aluevaaliteemaksi.

Suomalaisten mielestä tärkeimmät asiat huhtikuun 2025 kunta- ja aluevaaleissa ovat (10 tärkeintä, asiaa erittäin tai melko tärkeänä pitävien yhteenlaskettu osuus):

Terveyspalvelut	95 %
Vanhusten huolto	92 %
Työllisyys	90 %
Peruskoulut	89 %
Pelastuspalvelut	89 %
Lähiympäristön turvallisuus	88 %
Tekniset palvelut	86 %
Kotikunnan talous ja velkaantuminen	85 %

Syrjäytyminen, köyhyys	83 %
Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset	82 %

Selvästi vähiten tärkeäksi koettu teema liittyy kuntaliitoksiin. Muita keskimäärää vähemmän tärkeiksi koettuja asioita kunta- ja aluevaaleissa ovat kulttuuripalvelut, maahanmuutto sekä kuntapalveluiden ulkoistaminen. Toisaalta nämä asiat saattavat olla vaalien lopputuloksen kannalta olla keskeisiä, koska ne jakavat väestön kutakuinkin kahtia. Esimerkiksi suhtautumisesta kulttuuripalveluihin on mahdollista saada aikaa vastakkainasettelu, jolla voi olla vaikutusta vaalin lopputulokseen.

Suhteellisesti vähiten tärkeiksi asioiksi koettiin seuraavat asiat (% ei kovinkaan tai ei lainkaan tärkeä):

Kuntaliitokset	58 %
Kulttuuripalvelut	43 %
Maahanmuutto	38 %
Kunnallisten palveluiden kilpailuttaminen ja ulkoistaminen	34 %

Kansalaisten näkemykset ovat muuttuneet jonkin verran neljän viimeksi kuluneen vuoden aikana. Aiempaa tärkeämmiksi asioiksi koetaan terveyspalvelut, peruskoulut sekä valtion velkaantuminen. Merkillepantavaa on se, että kotikunnan talous huolettaa kansalaisia aiempaa vähemmän, kun taas valtion talouden tilasta ollaan aiempaa enemmän huolissaan. Aiempaa vähemmän halutaan huomiota kiinnittää asuinalueiden suunnitteluun, verotukseen, joukkoliikenteeseen sekä yrityspalveluihin.

Mitkä ovat puolueiden kannattajien tärkeimmät vaaliteemat?

Koska ehdokkaita asettavat puolueet ilmoittavat olevansa erilaisia ja toistensa vaihtoehtoja, myös niiden äänestäjillä voidaan ajatella olevan poikkeavia näkemyksiä siitä, mitkä asiat ovat kunta- ja aluevaaleissa tärkeitä. Kunkin puolueen kannattajien keskuudessa tarkastelu voidaan tehdä kahdella eri tavalla. Voidaan kuvata kannattajien poikkeamaprofiilia, joka kertoo paljonko kannattajat poikkeavat koko väestön keskiarvosta. Toinen tapa on kuvata kunkin puolueen valintojen tärkeysjärjestystä. Seuraavassa on yhteenveto molemmista tarkastelutavoista.

Puoluekohtaiset tärkeysprofiilit ovat äkkiseltään pitkältikin toistensa kaltaisia. Tärkeimmistä vaaliteemoista vallitsee verrattain laaja yhteisymmärrys. Kunkin puolueen kannattajien kymmenen tärkeimmän listalta löytyy paljon samoja asioita. On melkein helpompi listata se, mitkä asiat eivät mahdu kaikkien puolueiden kannattajien "Top 10" -listalle. Terveyspalvelut, vanhusten hoito, peruskoulut ja pelastuspalvelut sijoittuvat kymmenen kärkeen riippumatta vastaajan puoluetustasta. Näiden lisäksi eri puolueiden kannattajien yhteisiä huolenaiheita, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, ovat työllisyys ja lähiympäristön turvallisuus.

Kokoomuksen kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut
 Pelastuspalvelut
 Lähiympäristön turvallisuus
 Vanhusten hoito
 Valtion talous ja velkaantuminen
 Kotikunnan talous ja velkaantuminen
 Peruskoulut
 Työllisyys
 Tekniset palvelut
 Verotus

Perussuomalaisten kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut
 Lähiympäristön turvallisuus
 Vanhusten huolto
 Työllisyys
 Peruskoulut
 Pelastuspalvelut
 Kotikunnan talous ja velkaantuminen
 Valtion velkaantuminen ja talous
 Verotus
 Tekniset palvelut

SDP:n kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut
 Vanhusten huolto
 Syrjäytyminen, köyhyys
 Peruskoulut
 Työllisyys
 Pelastuspalvelut
 Lähiympäristön turvallisuus
 Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset
 Lasten päivähoito
 Tekniset palvelut

Keskustan kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut
 Vanhusten huolto
 Pelastuspalvelut
 Peruskoulut
 Kotikunnan talous ja velkaantuminen
 Lähiympäristön turvallisuus
 Työllisyys
 Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset
 Syrjäytyminen, köyhyys
 Valtion talous ja velkaantuminen

Vihreiden kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut
 Ympäristön- ja luonnonsuojelu
 Peruskoulut
 Syrjäytyminen, köyhyys
 Vanhusten huolto
 Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset
 Työllisyys
 Pelastuspalvelut
 Lähiympäristön turvallisuus
 Joukkoliikenne

Vasemmistoliiton kannattajien kymmenen tärkeintä teemaa (asteikkokeskiarvojen perusteella):

Terveyspalvelut

Syrjäytyminen, köyhyys
 Peruskoulut
 Vanhusten huolto
 Työllisyys
 Ympäristön- ja luonnonsuojelu
 Kirjastopalvelut
 Pelastuspalvelut
 Lukiot ja ammatilliset oppilaitokset
 Joukkoliikenne

Miten puolueiden kannattajat poikkeavat koko väestön keskiarvosta?

Kun tarkastellaan puolueiden kannattajien poikkeamia kaikkien kyselyvastaajien keskiarvosta, käy ilmi, että kokoomuksen kannattajat poikkeavat muiden puolueiden kannattajista siinä, että heidän keskuudessaan valtion velkaantuminen, kuntaliitokset, elinkeinojen kehittäminen sekä kotikunnan talous ovat keskimäärää tärkeämpiä asioita. Syrjäytyminen ja kulttuuripalvelut ovat vähemmän tärkeitä kuntavaaleissa kokoomuslaisille kuin kansalle keskimäärin.

Perussuomalaisten kannattajat haluaisivat kiinnittää kuntavaaleissa huomiota muita enemmän maahanmuuttoon, verotukseen sekä valtion velkaantumiseen. Ympäristön- ja luonnonsuojelu sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelut koetaan keskimäärää vähemmän tärkeiksi asioiksi.

SDP:n kannattajat kokevat keskimäärää tärkeämmiksi syrjäytymisen ja köyhyyden sekä kulttuuripalvelut. Vähemmän tärkeitä asioita ovat valtion velkaantumisen hillitseminen sekä elinkeijojen kehittäminen.

Keskustan kannattajat noteeraavat hieman keskimäärää tärkeämmiksi asioiksi kunta- ja aluevaaleissa elinkeinojen kehittämisen ja valtion velkaantumisen. Keskimäärää vähemmän tärkeänä kuntavaaliteemana keskustan kannattajat pitivät maahanmuuttoa sekä ympäristönsuojelua.

Vihreiden kannattajien poikkeamalistalla korostuvat ympäristön- ja luonnonsuojelu, joukkoliikenne sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelut. Valtion ja kotikunnan velkaantuminen ovat keskimäärää vähemmän tärkeitä asioita.

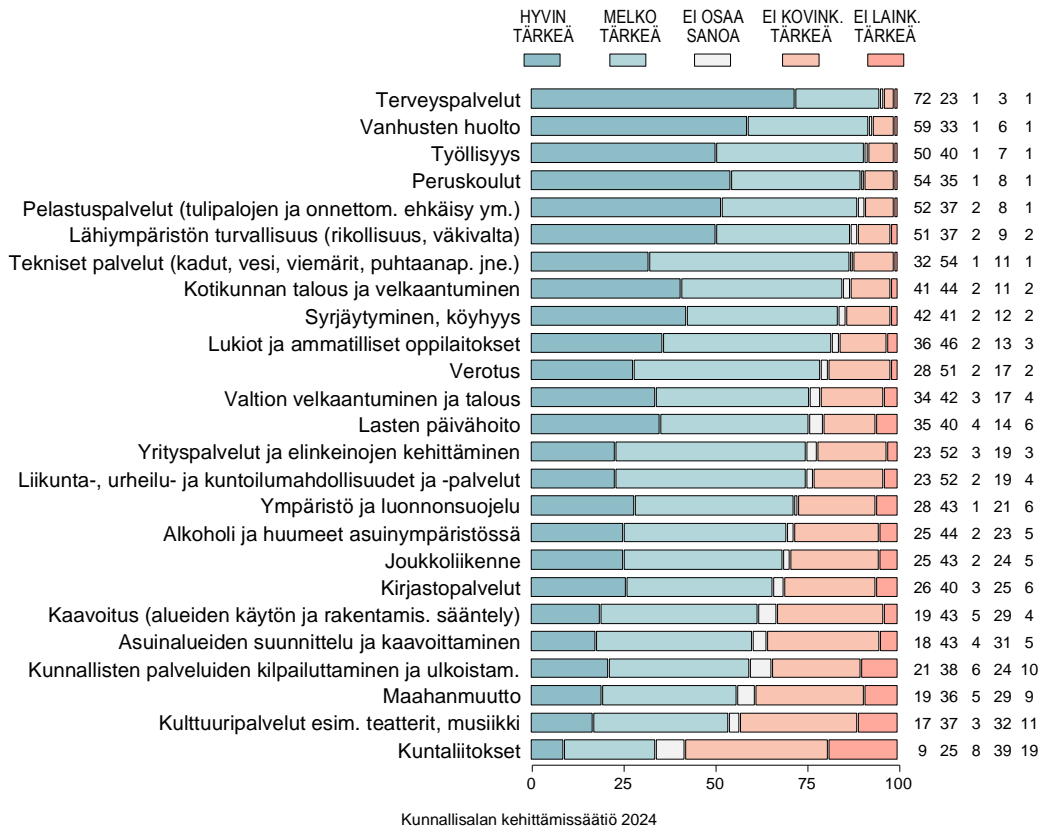
Vasemmistoliiton kannattajien odotukset kohdentuvat muita voimakkaammin kirjasto- ja kulttuuripalveluihin, ympäristön- ja luonnonsuojeluun, joukkoliikenteeseen sekä syrjäytymiseen ja köyhyyteen. Valtion ja kotikunnan talous tuntuvat keskimäärää vähemmän tärkeiltä asioilta.

Tutkimuksen toteutus

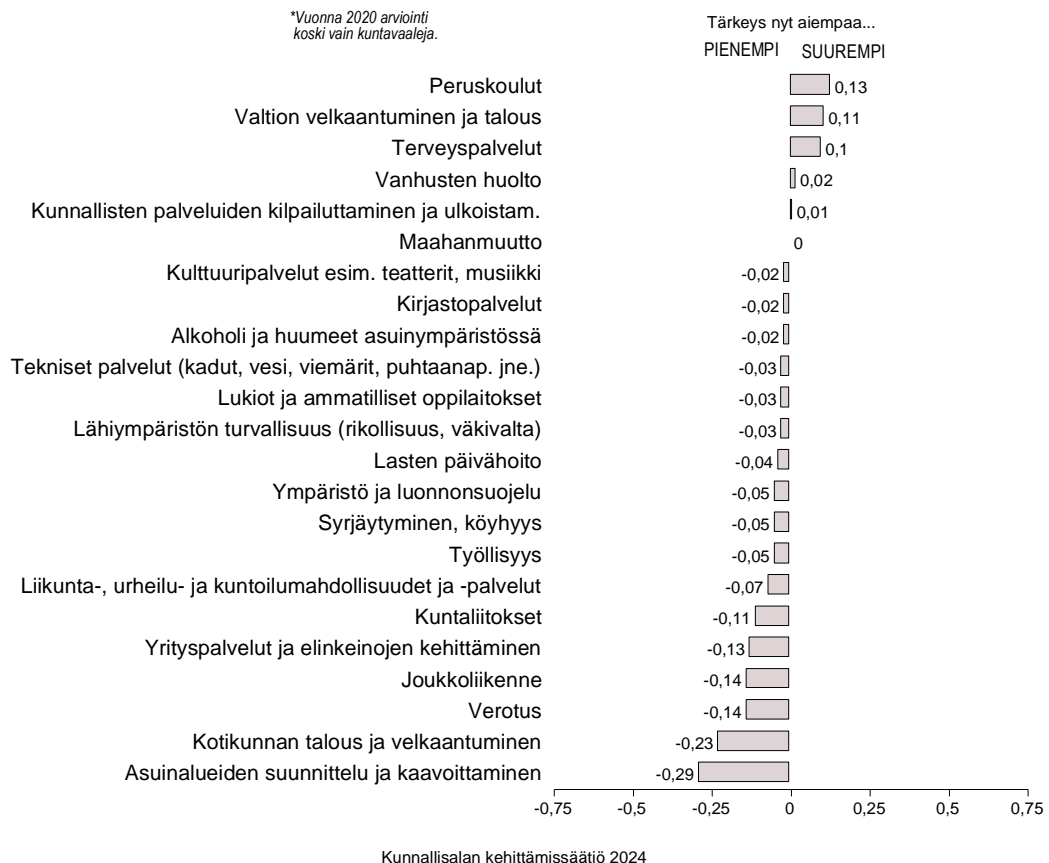
KAKS - Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Verian (aiemmin Kantar Public).

Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 30.11.-4.12.2024. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.078. Vastaajat edustavat maamme täysi-ikäistä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

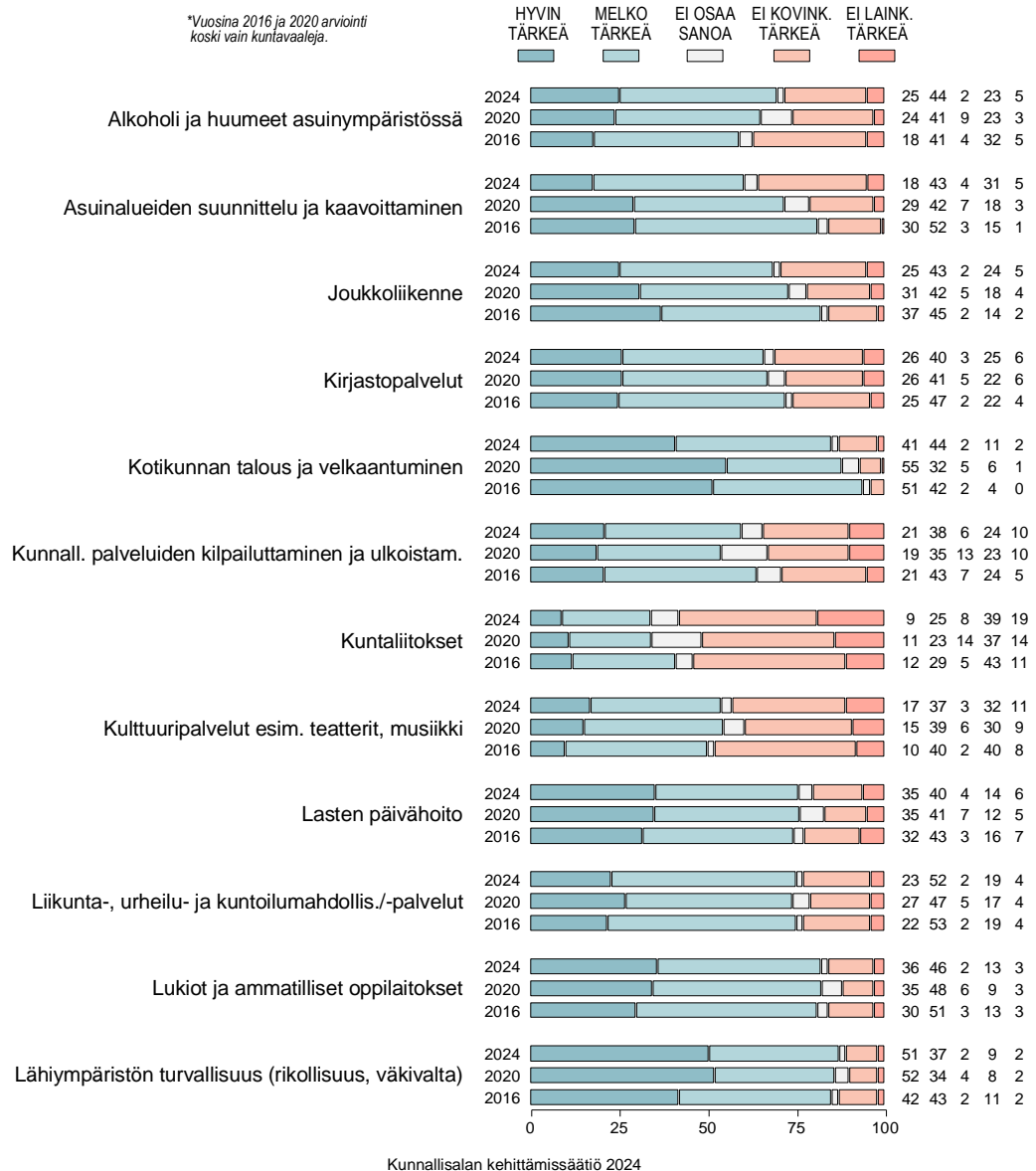
Kuvio 1. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA - ARVIOT ERI ASI-
 OIDEN TÄRKEYDESTÄ (%).

Kuvio 1tx. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA*: ARVIOT VUOSINA 2020 JA 2024 (asteikkokeskiarvojen erotukset).

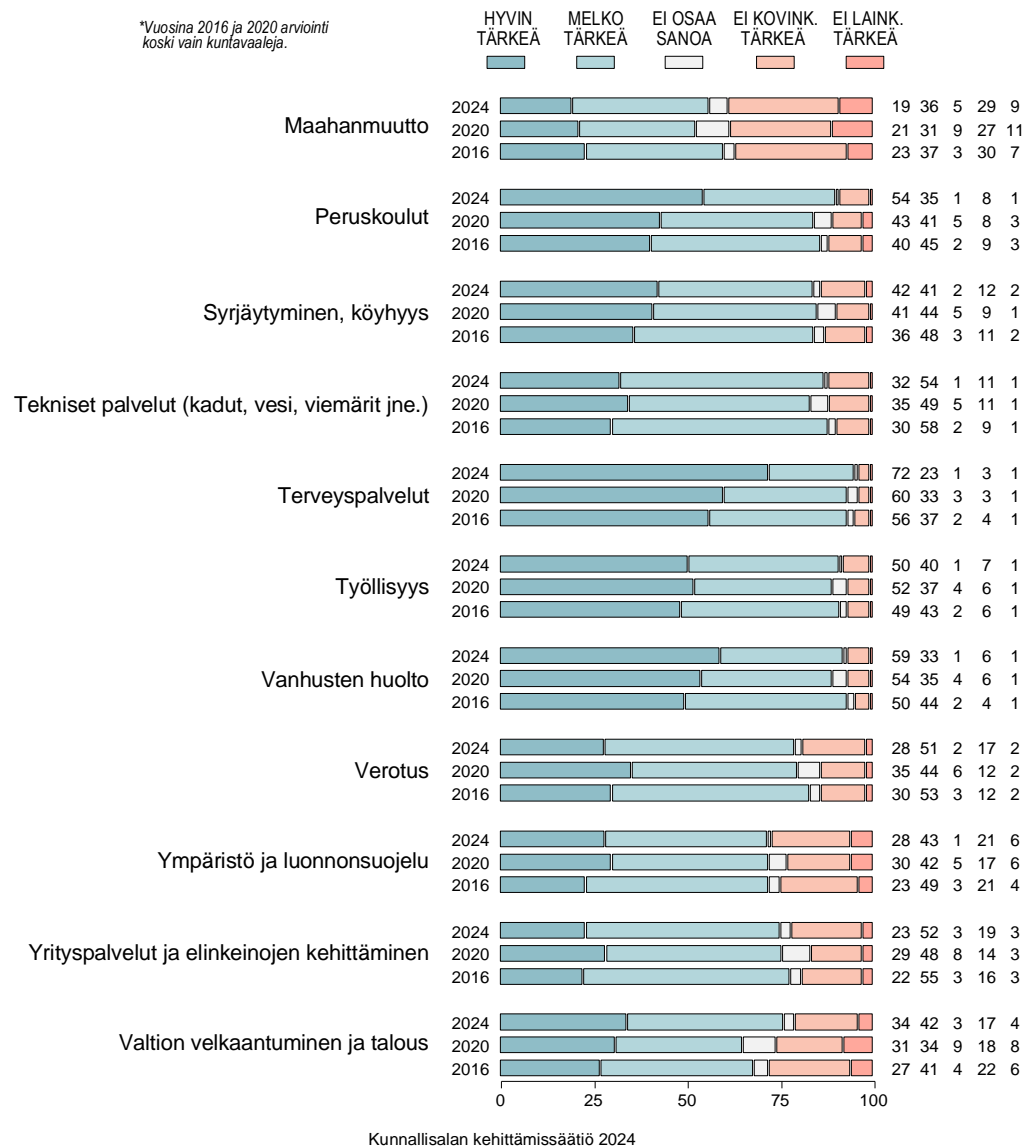

Kuvio 1ta. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA*: ARVIOT VUOSINA 2016, 2020 ja 2024 (%).

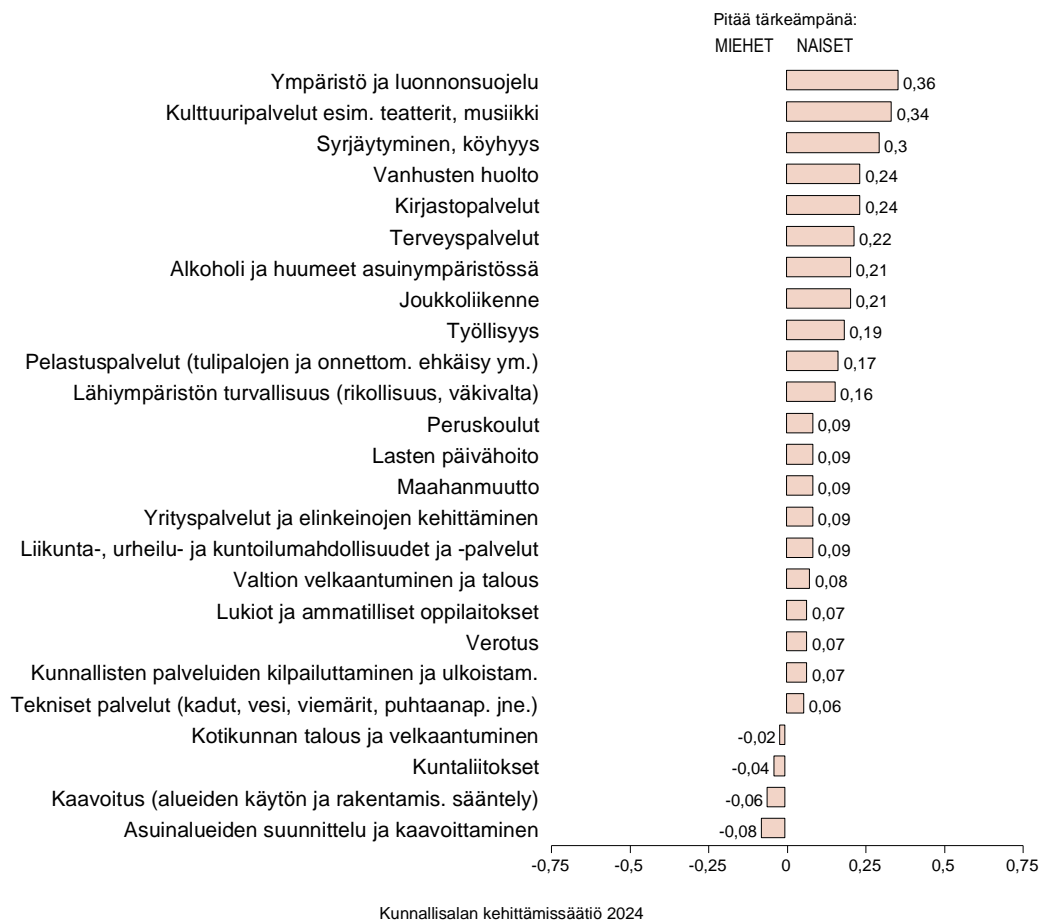
Kuvio 1tb. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA*: ARVIOT VUOSINA 2016, 2020 ja 2024 (%).

*Vuosina 2016 ja 2020 arviointi koski vain kuntavaaleja.

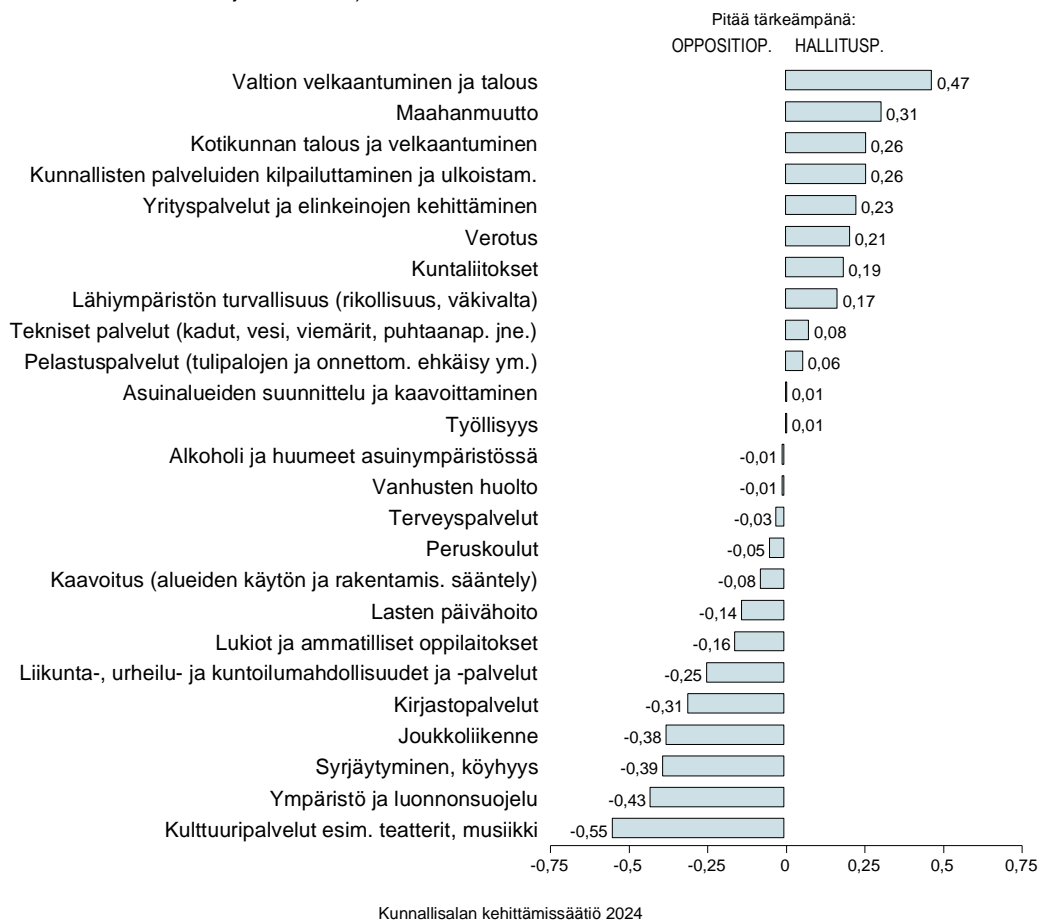

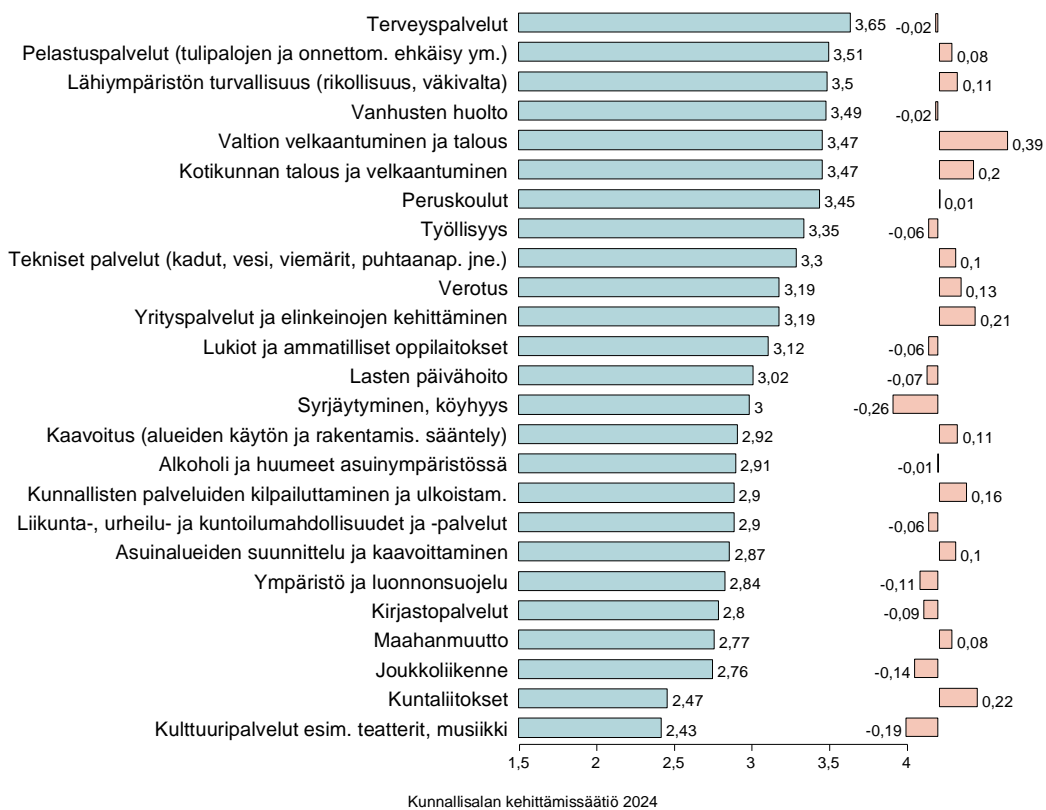
Kuvio 1sx. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: NAISTEN JA MIESTEN ARVIOINTIEN EROT (asteikkokeskiarvojen erotukset).

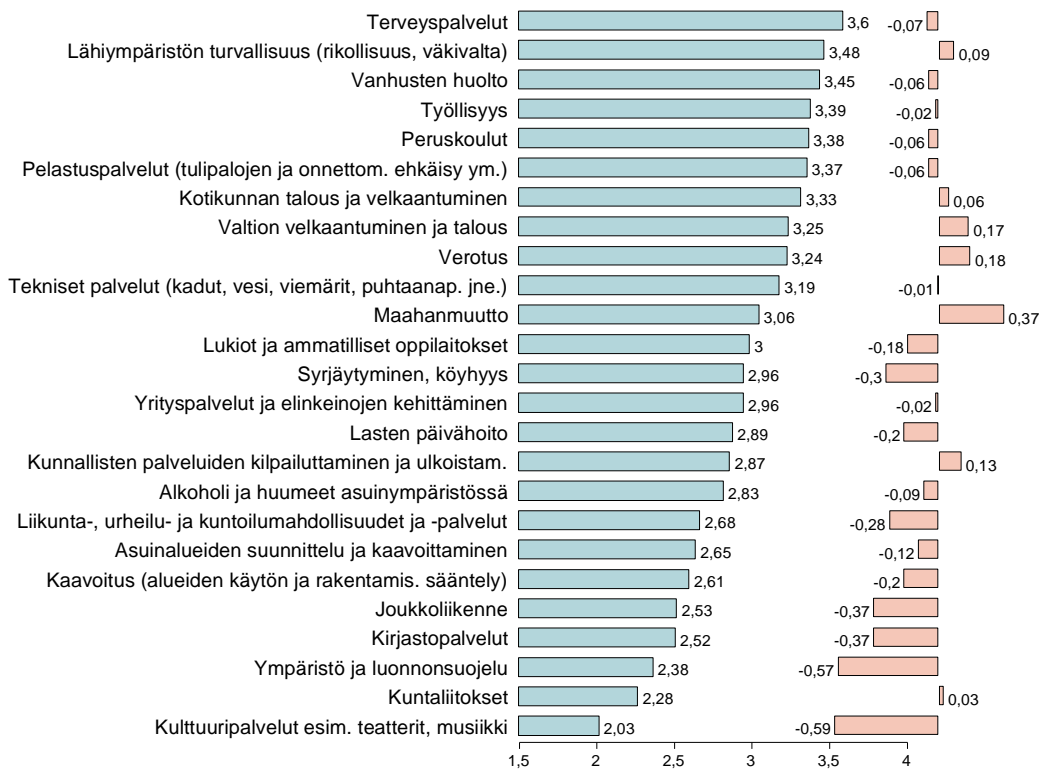
Kuvio 1hx. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: HALLITUS-PUOLUEIDEN JA OPPOSITIOPUOLUEIDEN KANNATTAJIEN ARVIOINTIEN EROT (asteikkokeskiarvojen erotukset).

Kuvio 1px1. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KOKN KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

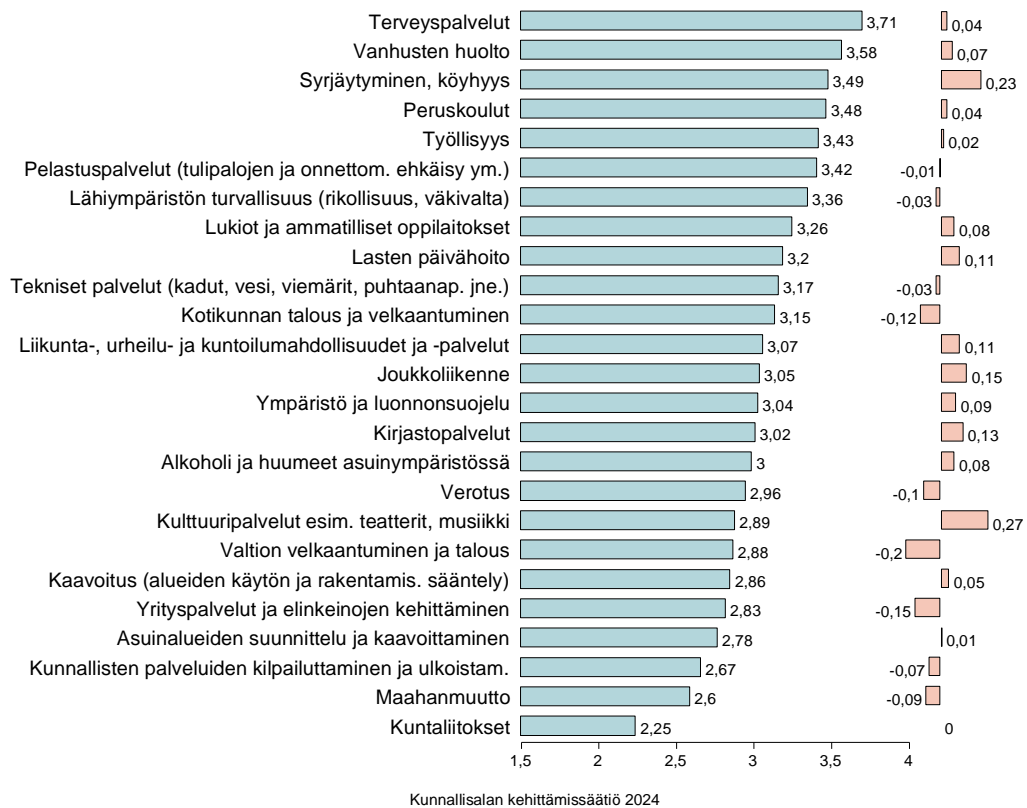

Kuvio 1px2. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: PSn KANNATAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024

Kuvio 1px3. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: SDPn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

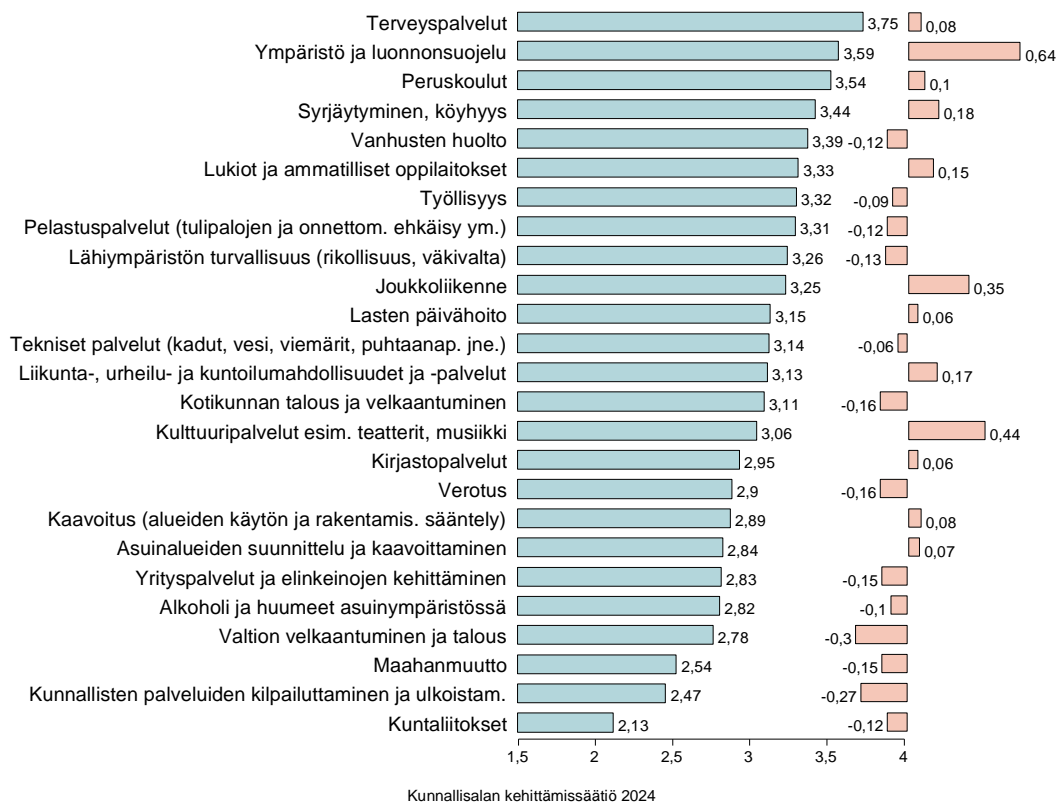

Kuvio 1px4. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KESKEn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

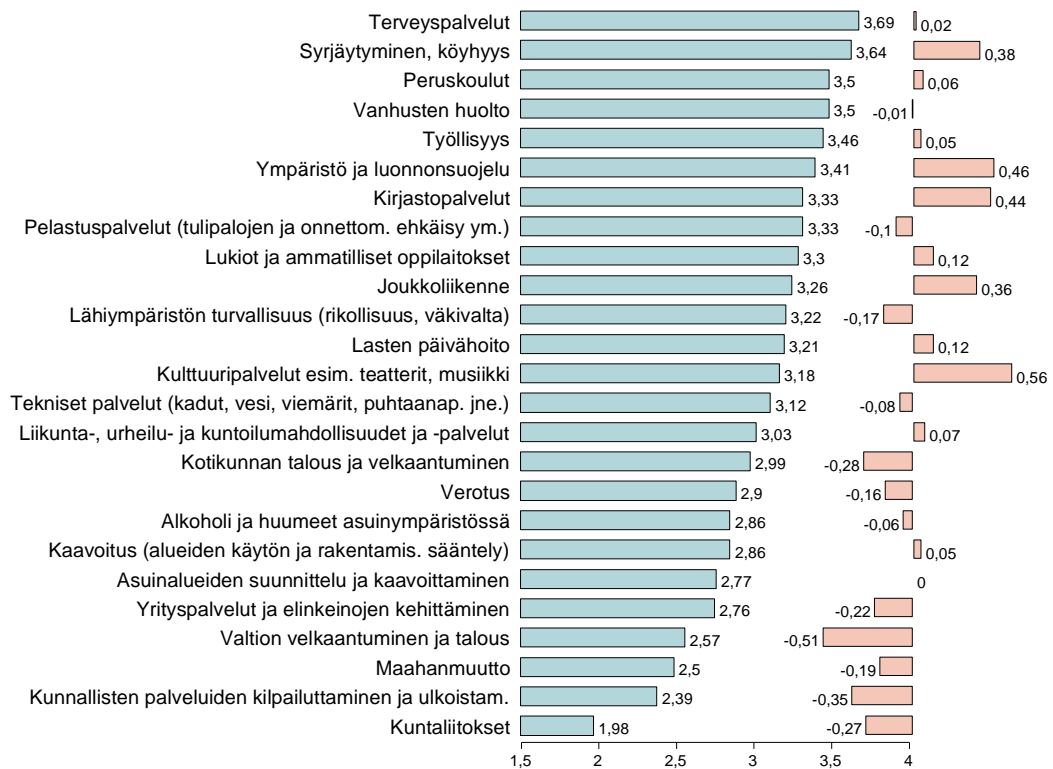

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024

Kuvio 1px5. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: VIHRRn KANNATTAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

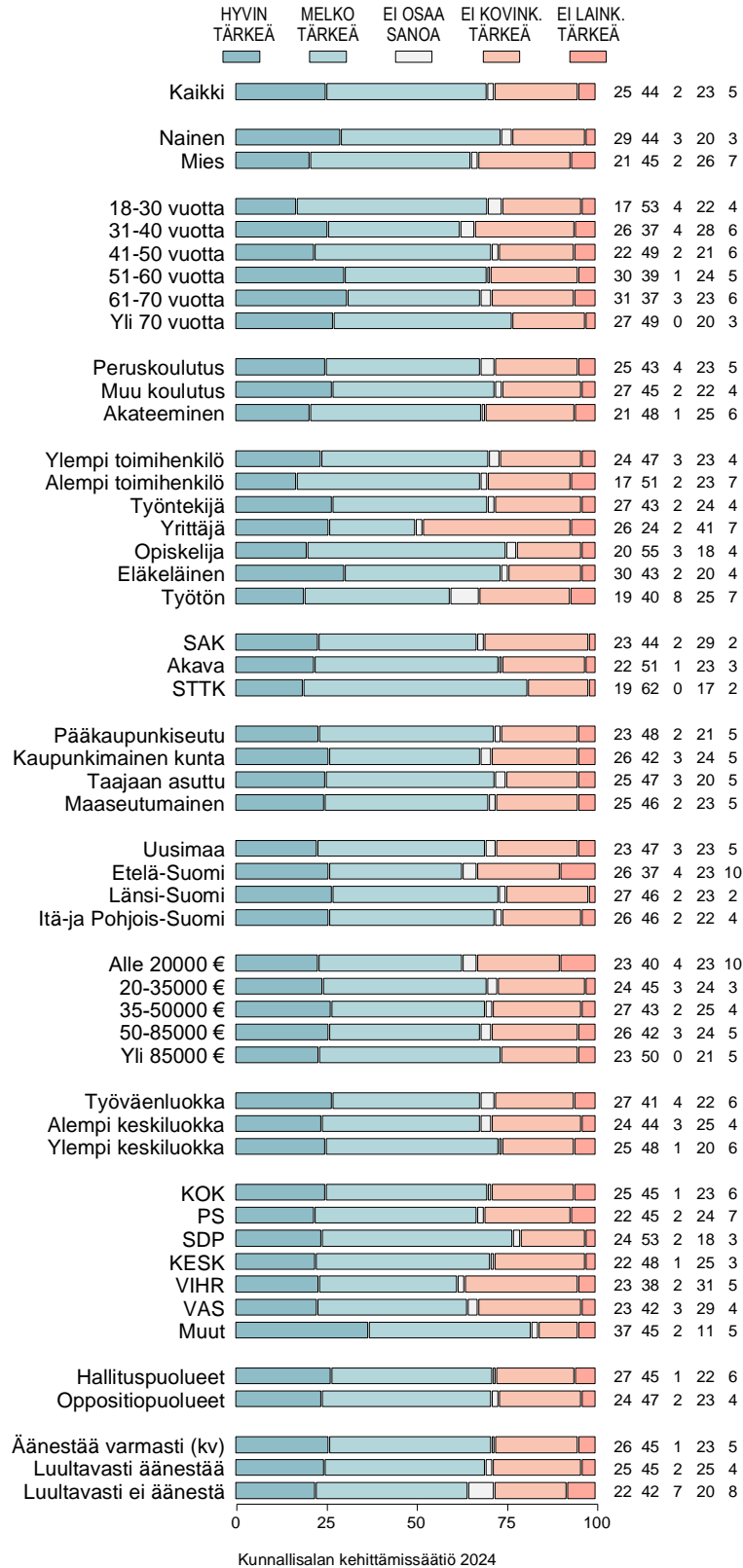
Kuvio 1px6. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: VASn KANNATAJAT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

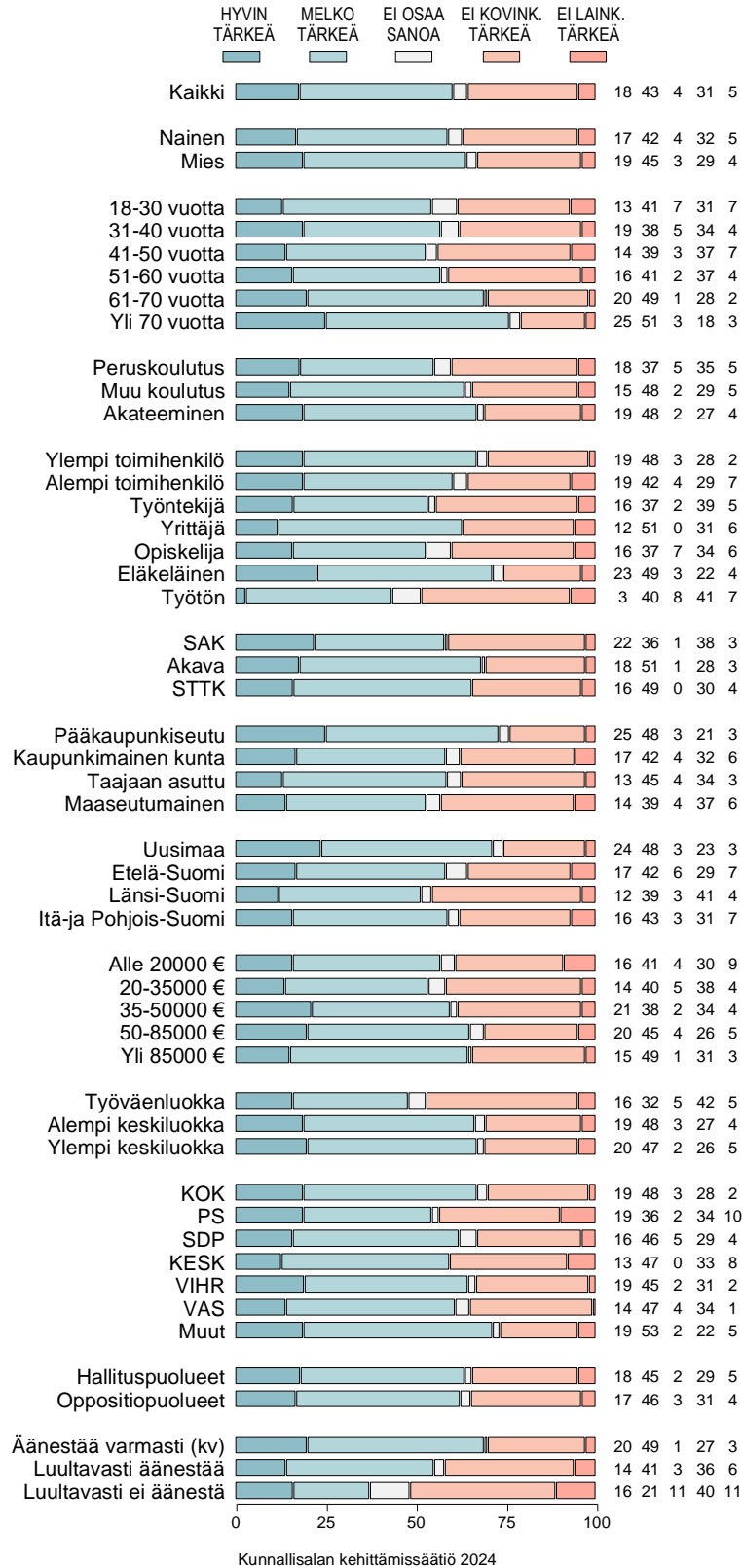
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024

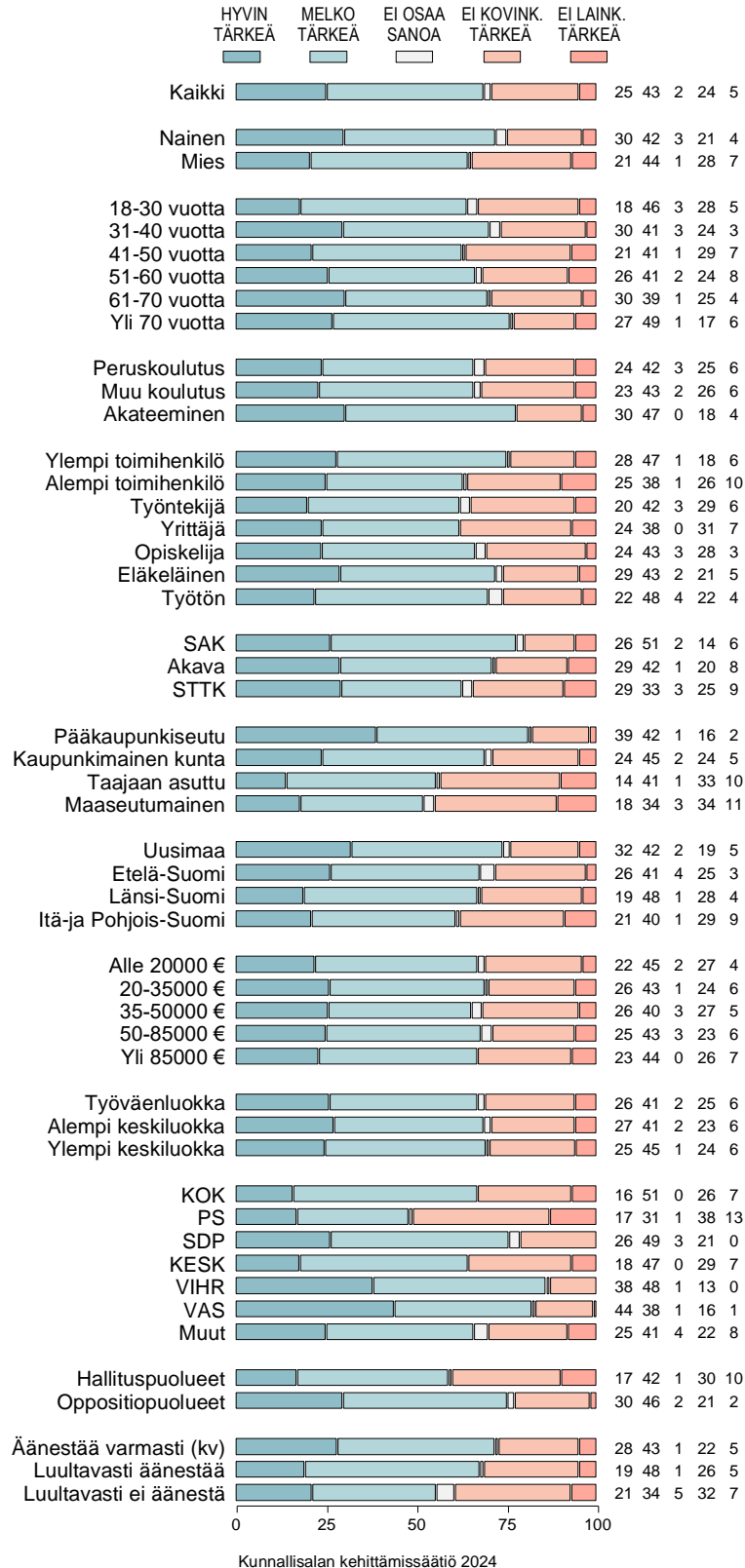
Kuvio 1-1. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: ALKOHOLI JA HUUMEET ASUINYMPÄRISTÖSSÄ (%).

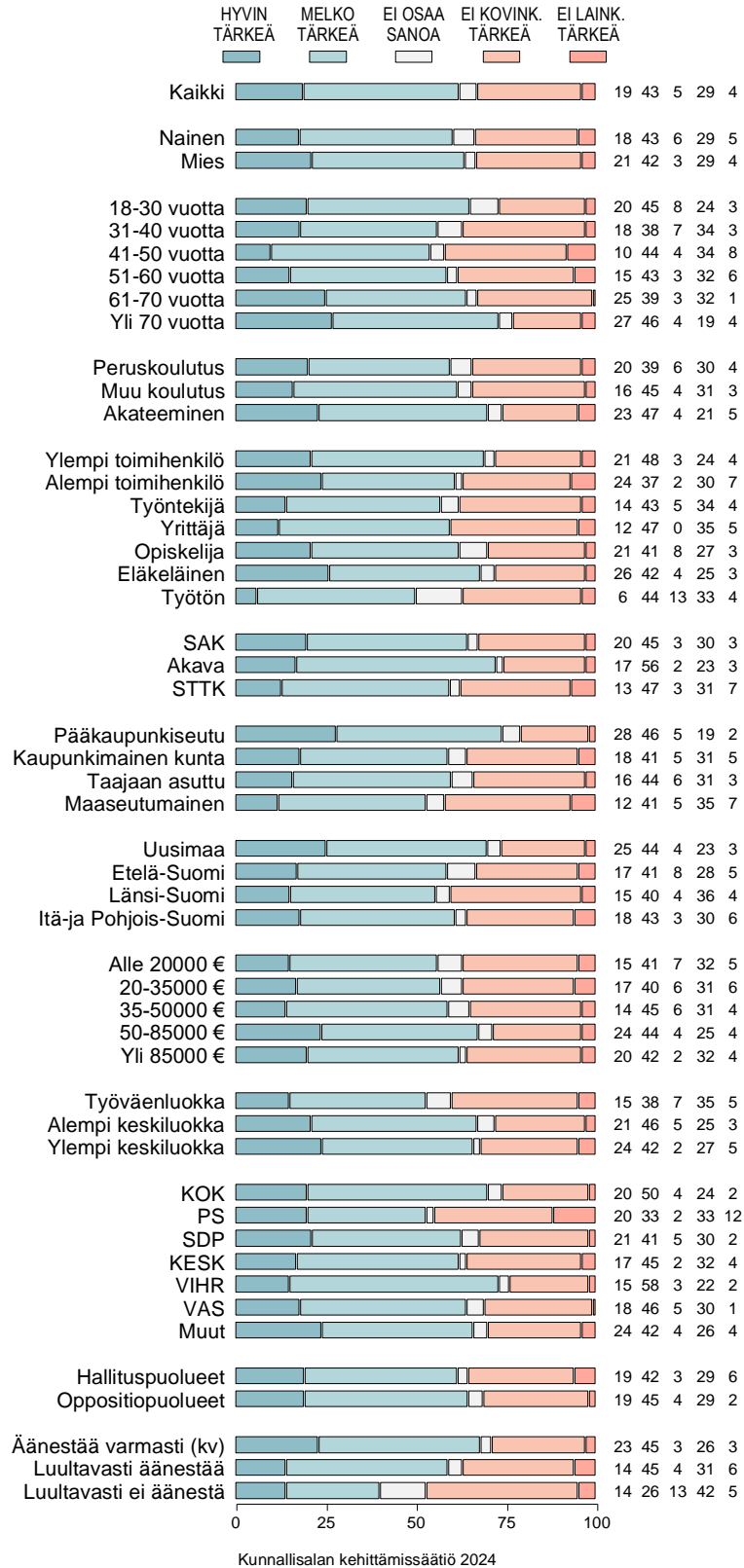
Kuvio 1-2. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: ASUINALUEIDEN SUUNNITTELU JA KAAVOITTAMINEN (%).

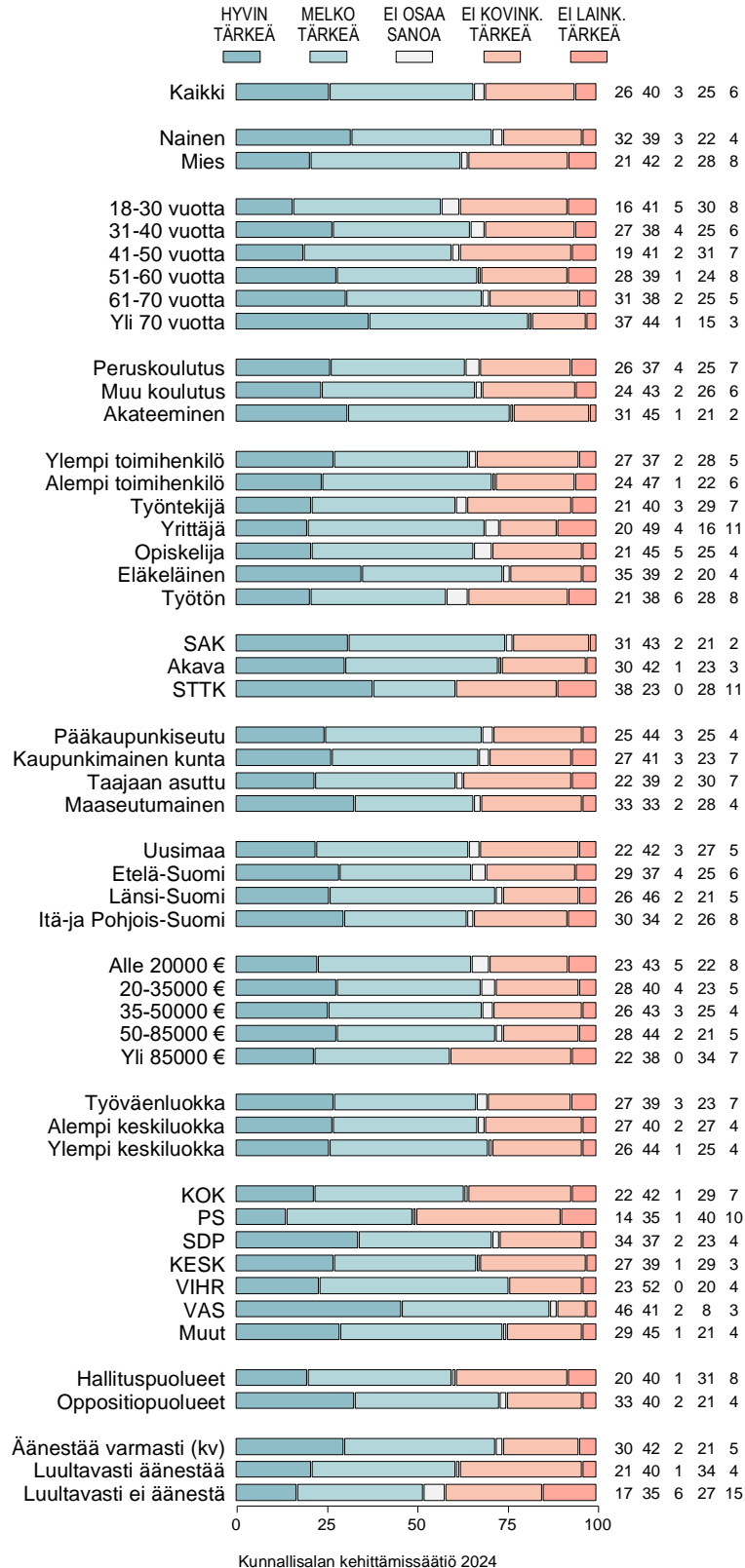
Kuvio 1-3. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: JOUKKOLIIKENNE (%).

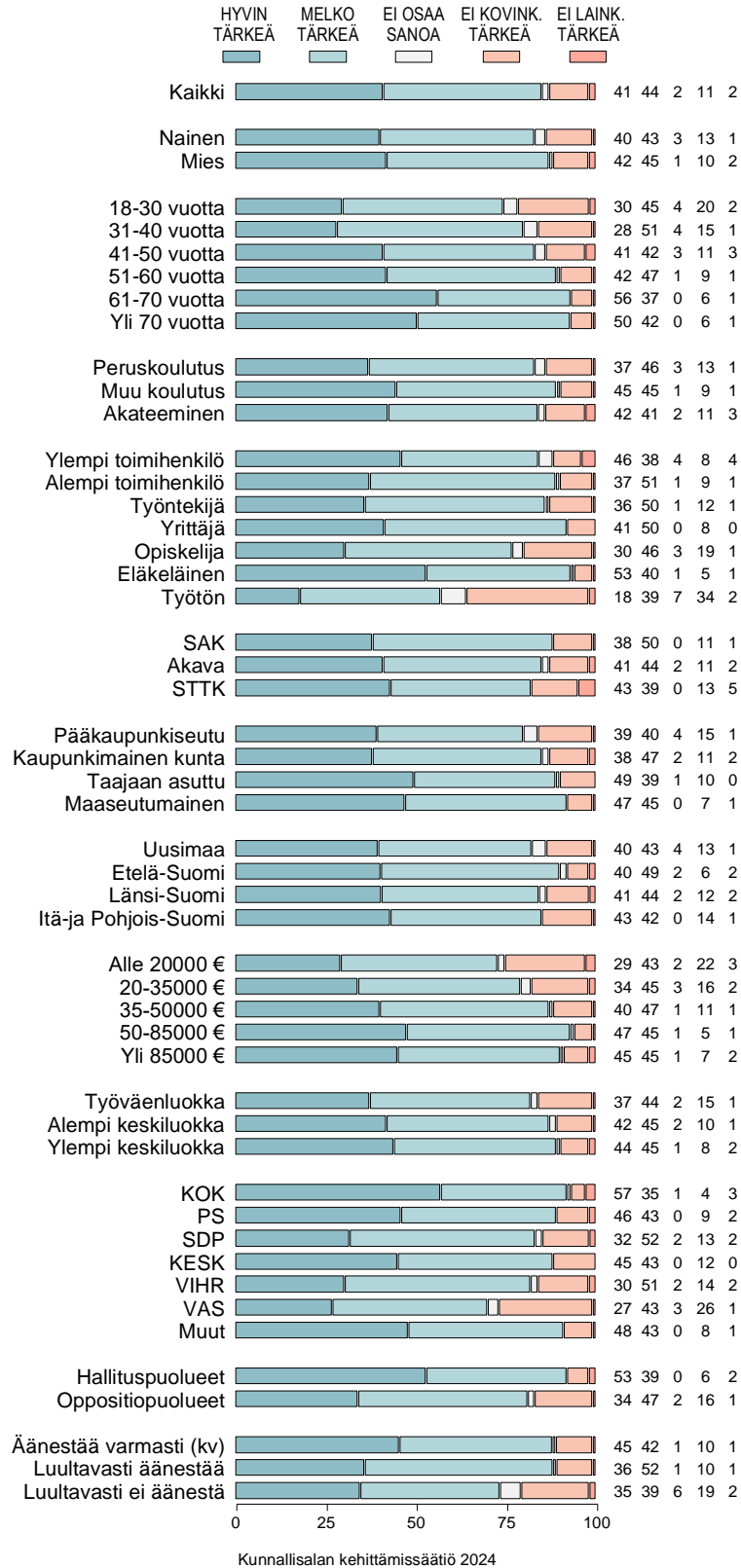
Kuvio 1-4. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KAAVOITUS (alueiden käytön ja rakentamisen sääntely eri tarkoituksiin) (%).

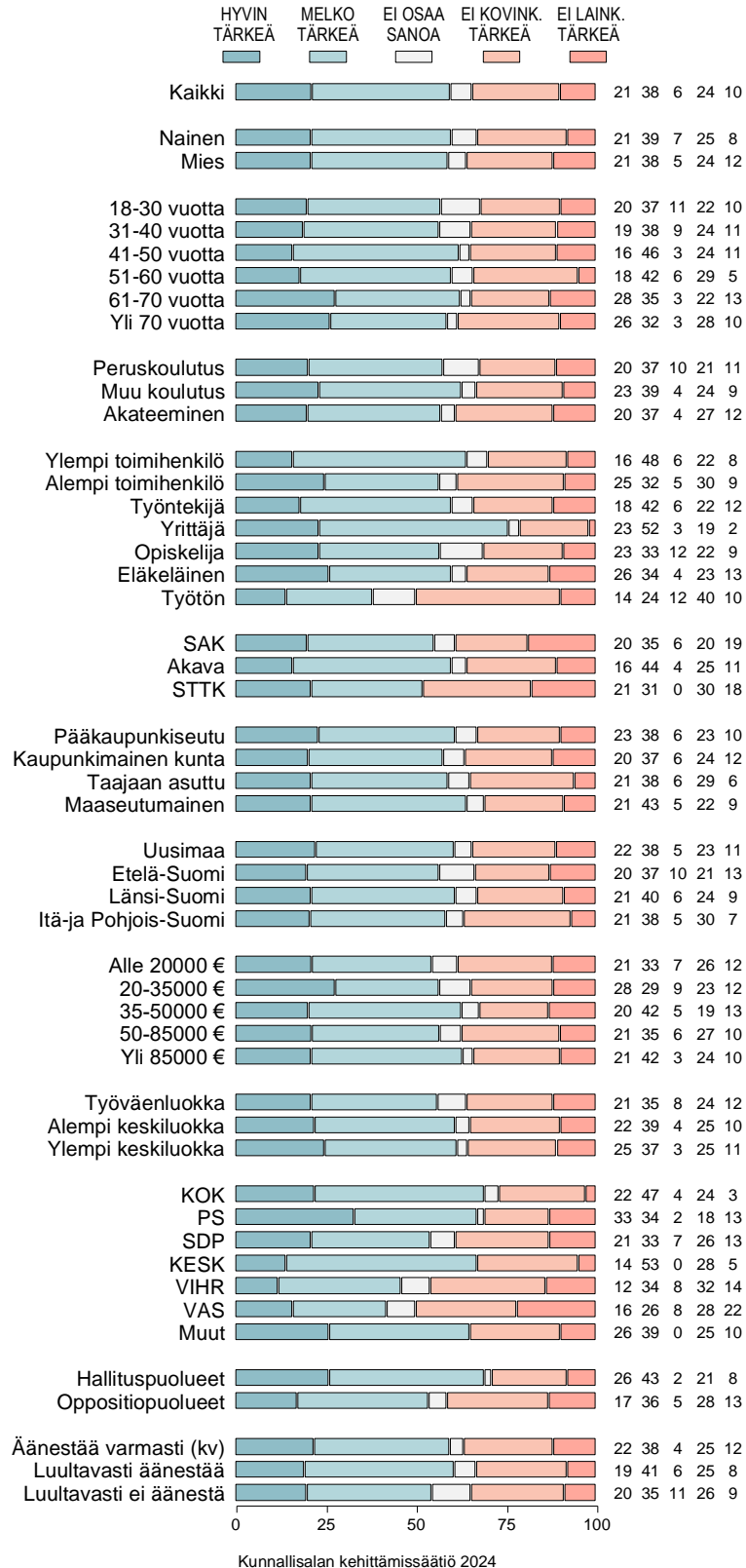
Kuvio 1-5. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KIRJASTOPALVELUT (%).

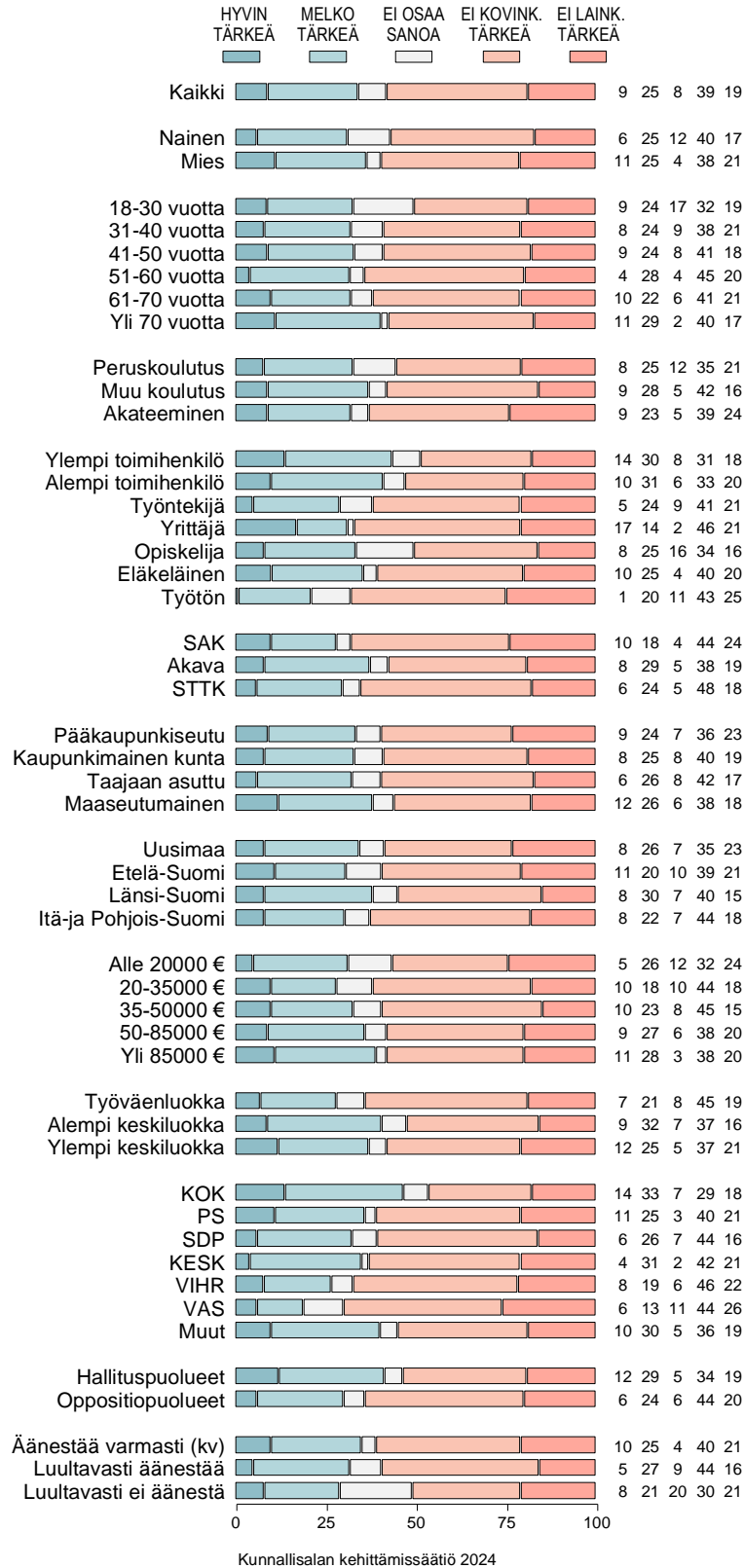
Kuvio 1-6. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KOTIKUNNAN TALOUS JA VELKAANTUMINEN (%).

Kuvio 1-7. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KUNNALLISTEN PALVELUIDEN KILPAILUTAMINEN JA ULKOISTAMINEN (%).

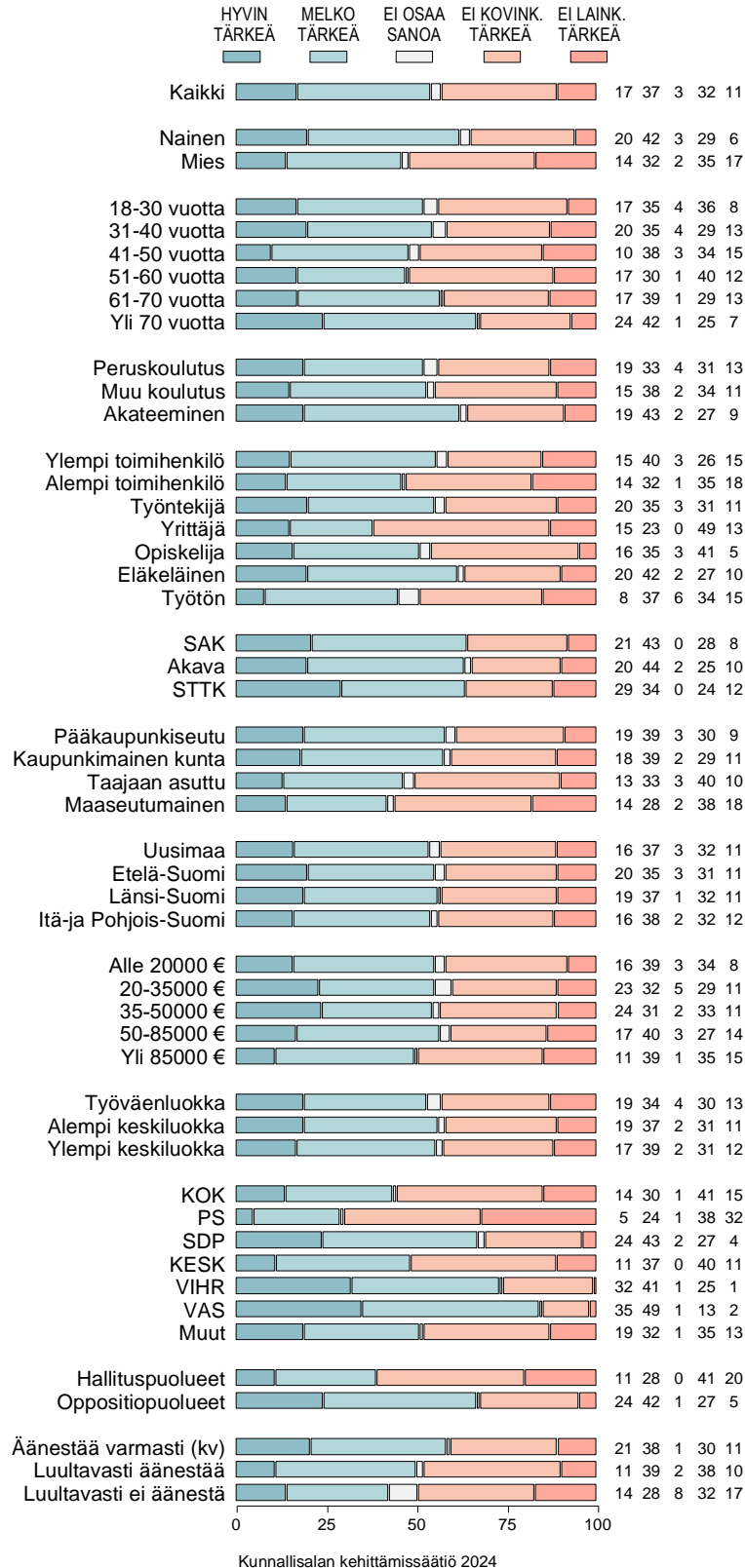

Kuvio 1-8. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KUNTALIITOKSET (%).

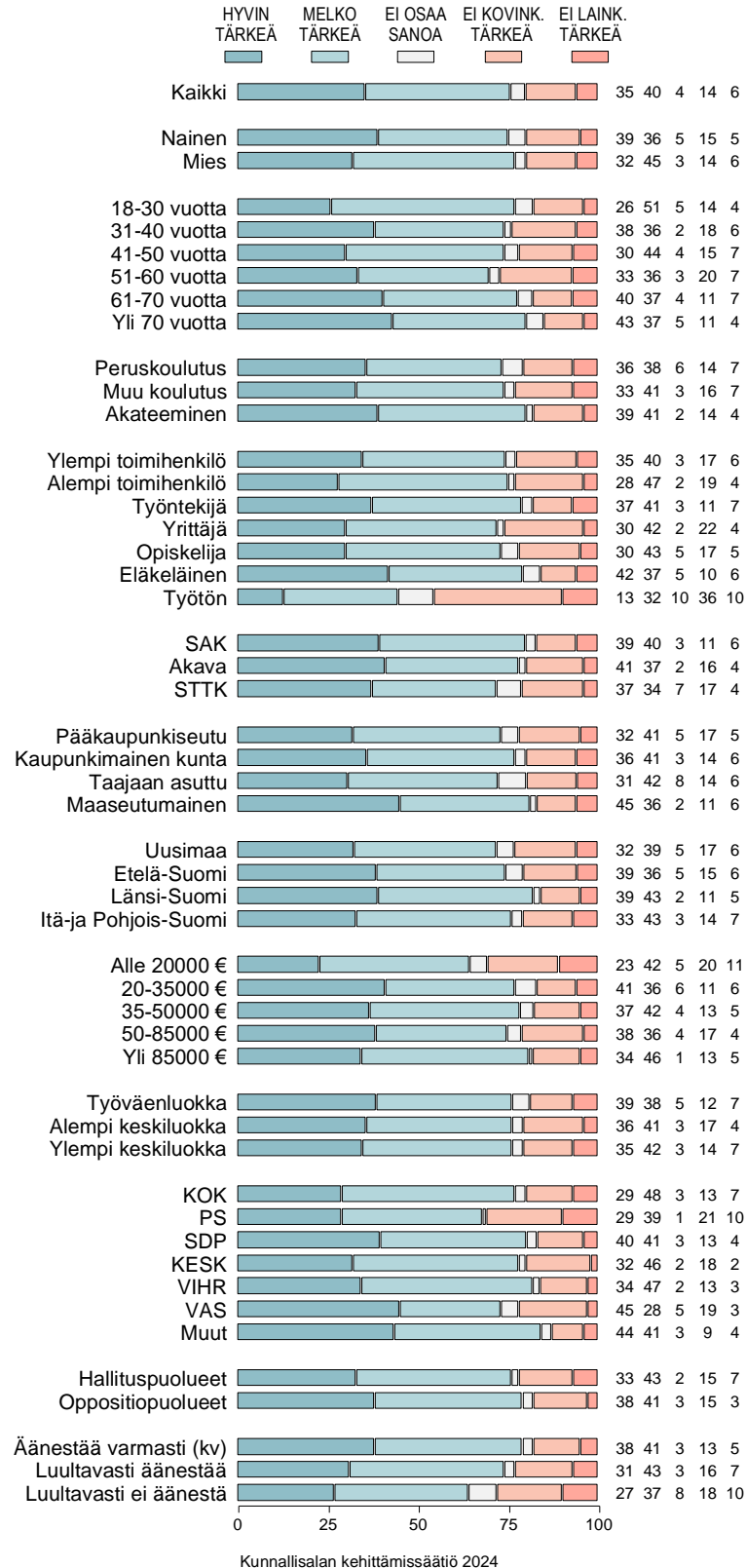

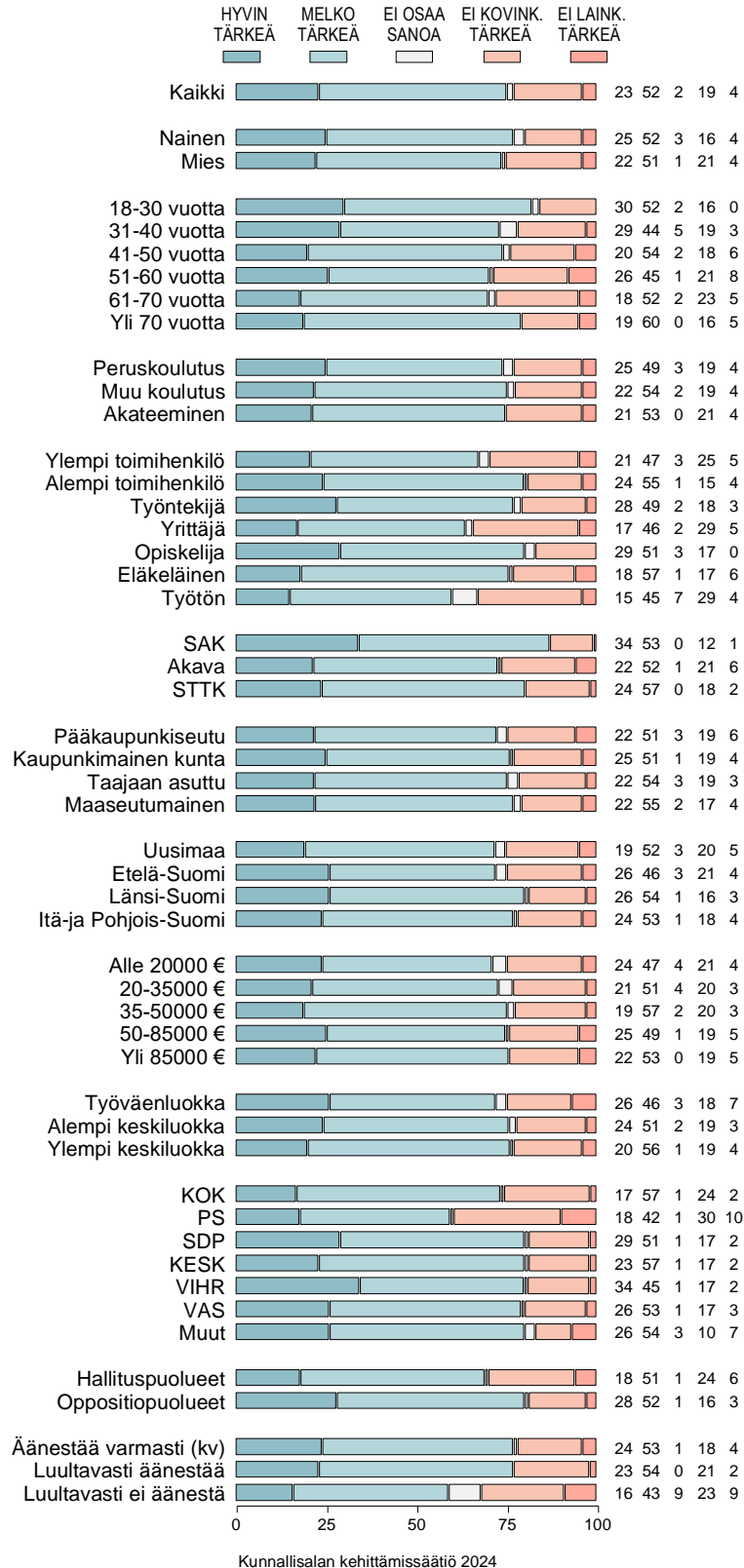
Kuvio 1-9. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: KULTTUURIPALVELUT ESIM. TEATTERIT, MUSIIKKI (%).

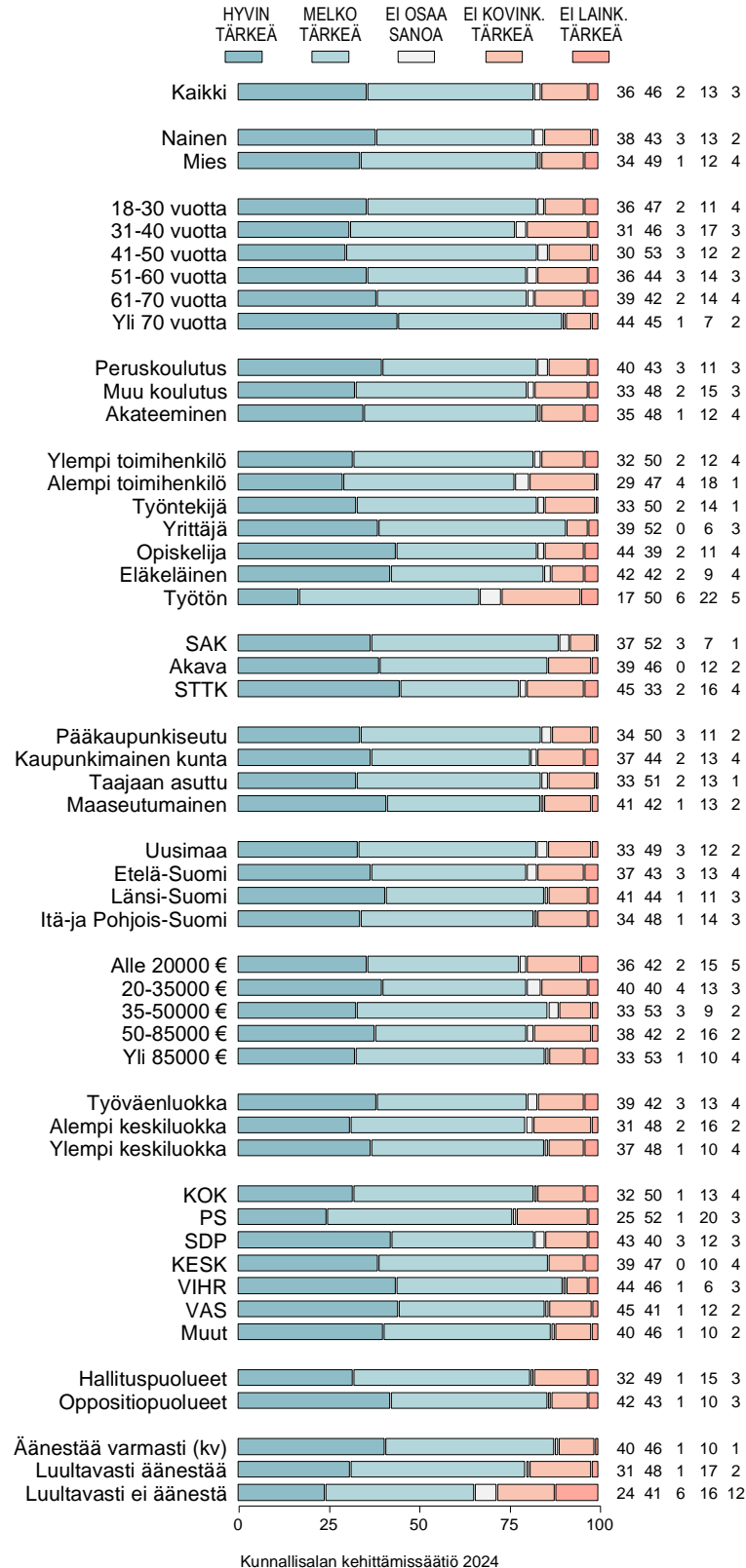
Kuvio 1-10. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: LASTEN PÄIVÄHOITO (%).

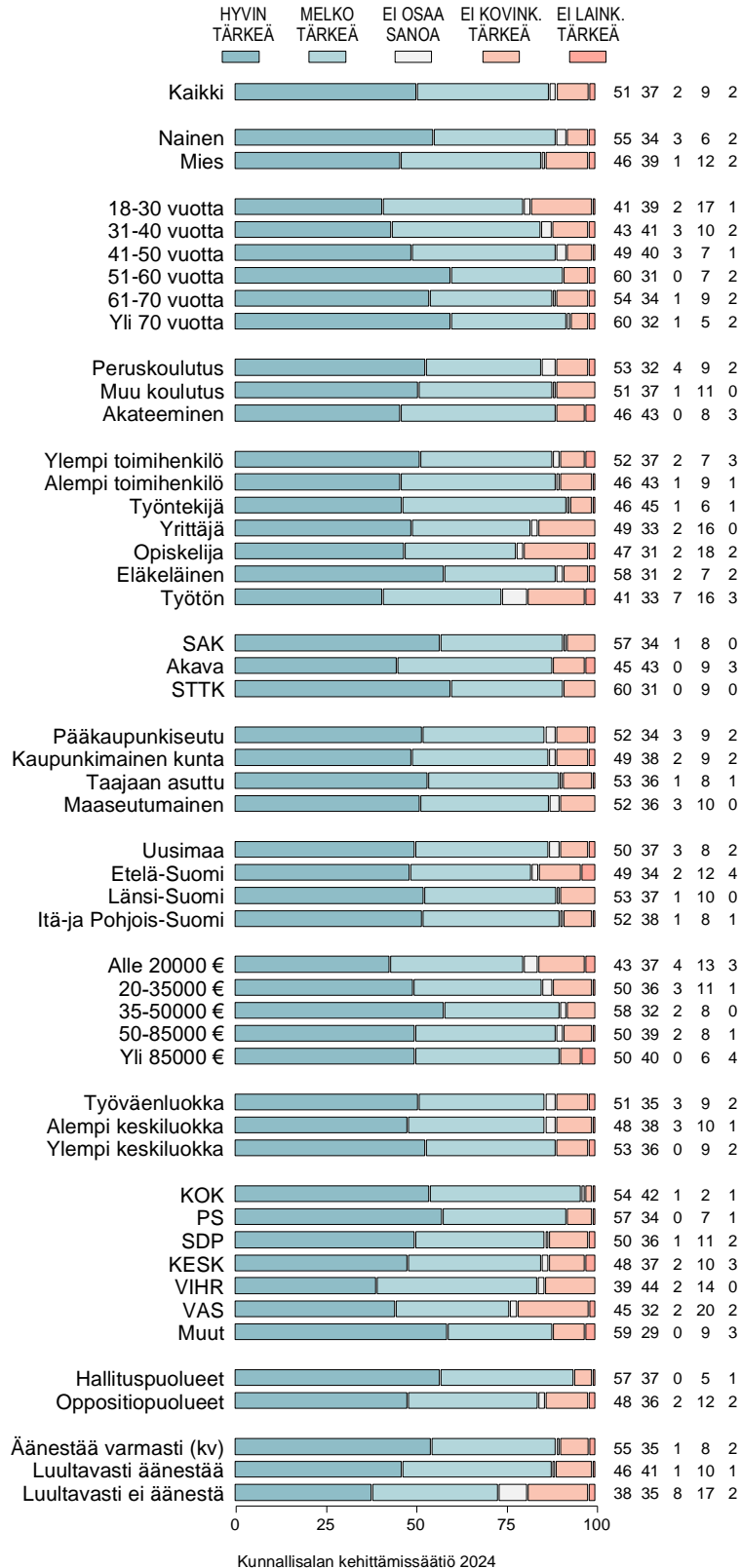
Kuvio 1-11. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: LIIKUNTA-, URHEILU- JA KUNTOILUMAH-DOLLISUUDET JA -PALVELUT (%).

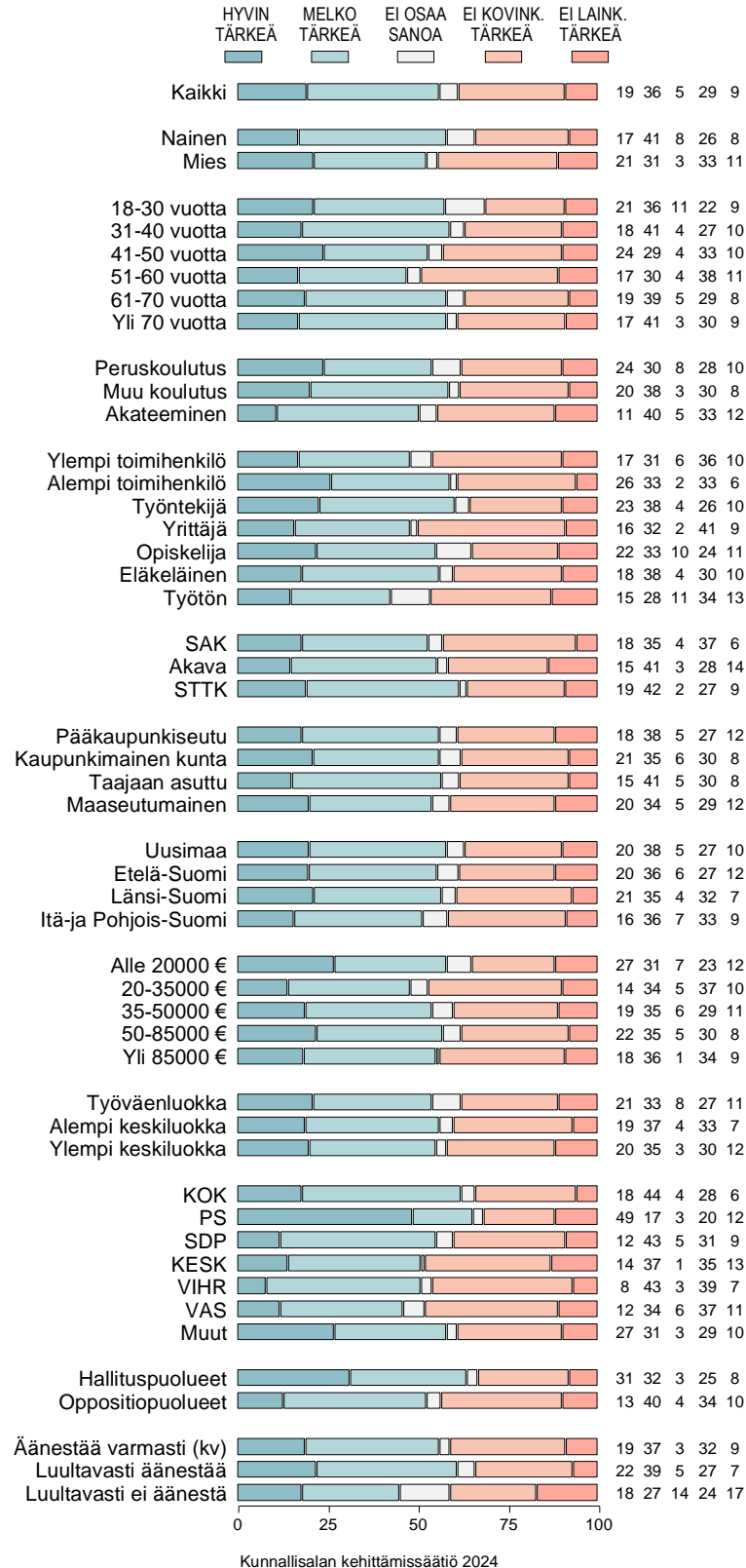
Kuvio 1-12. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: LUKIOT JA AMMATILISET OPPILAITOKSET (%)

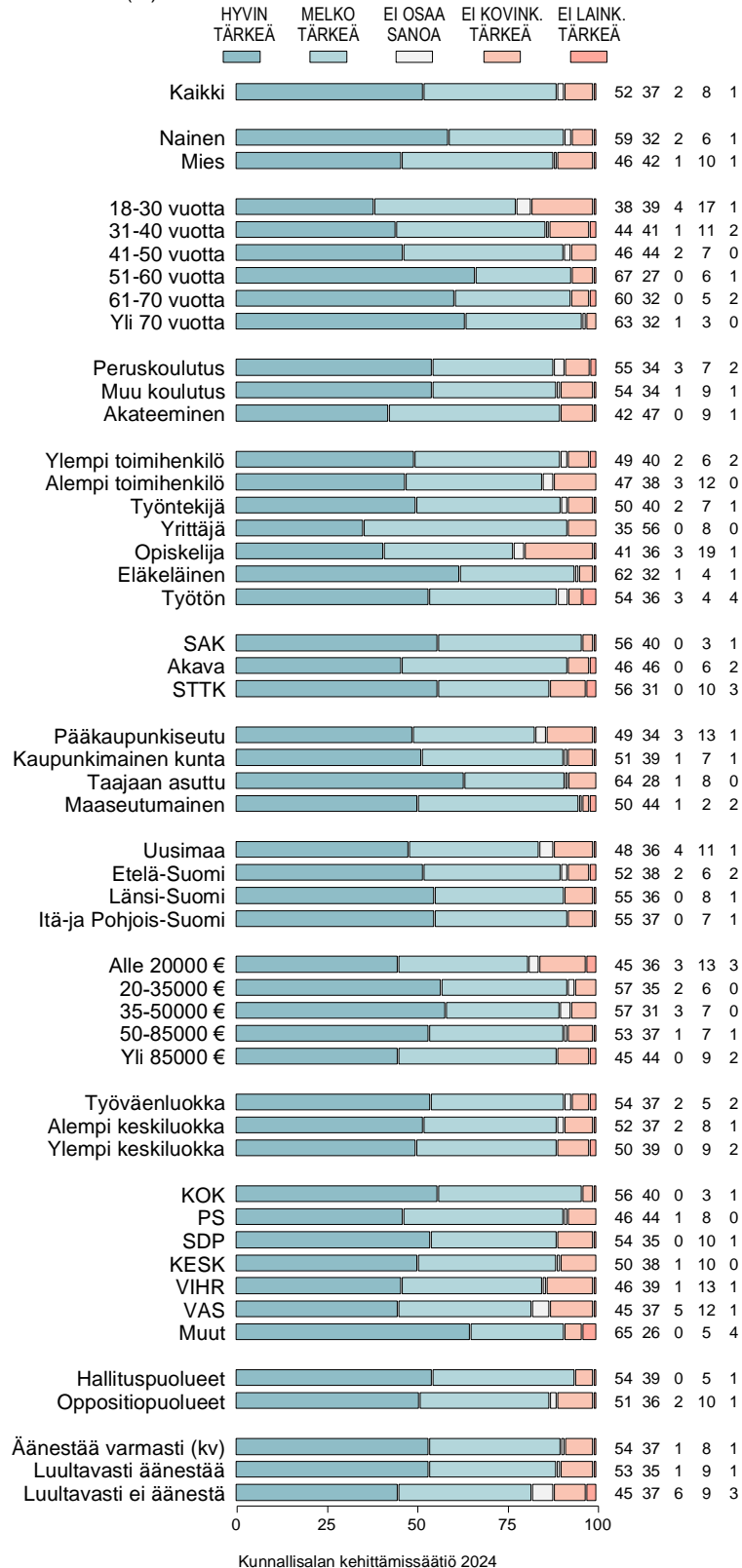
Kuvio 1-13. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: LÄHIYMPÄRISTÖN TURVALLISUUS (rikollisuus, väkivalta) (%).

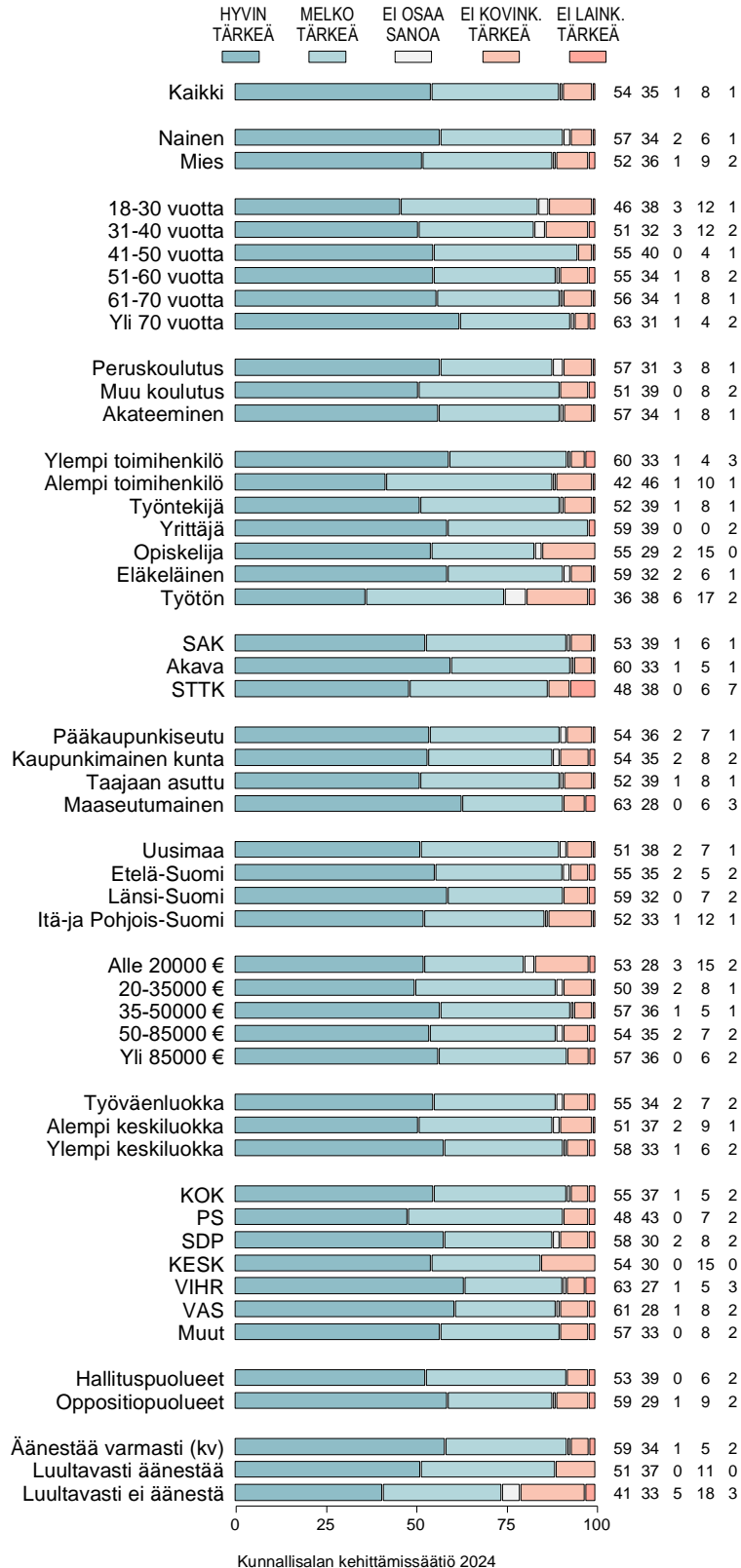
Kuvio 1-14. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: MAAHANMUUTTO (%).

Kuvio 1-15. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: PELASTUSPALVELUT (tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, ensihoito, väestönsuojelu) (%).

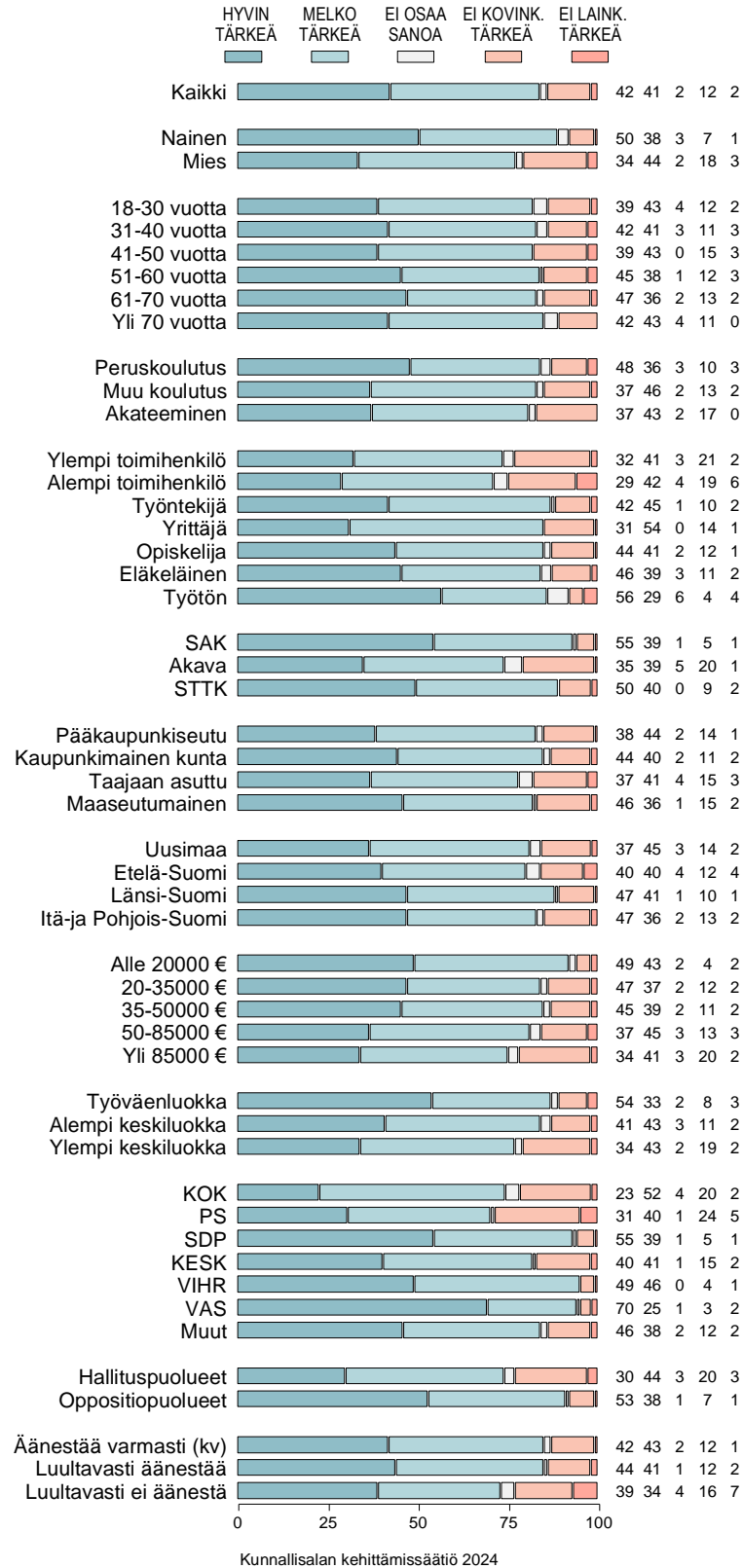

Kuvio 1-16. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: PERUSKOULUT (%).

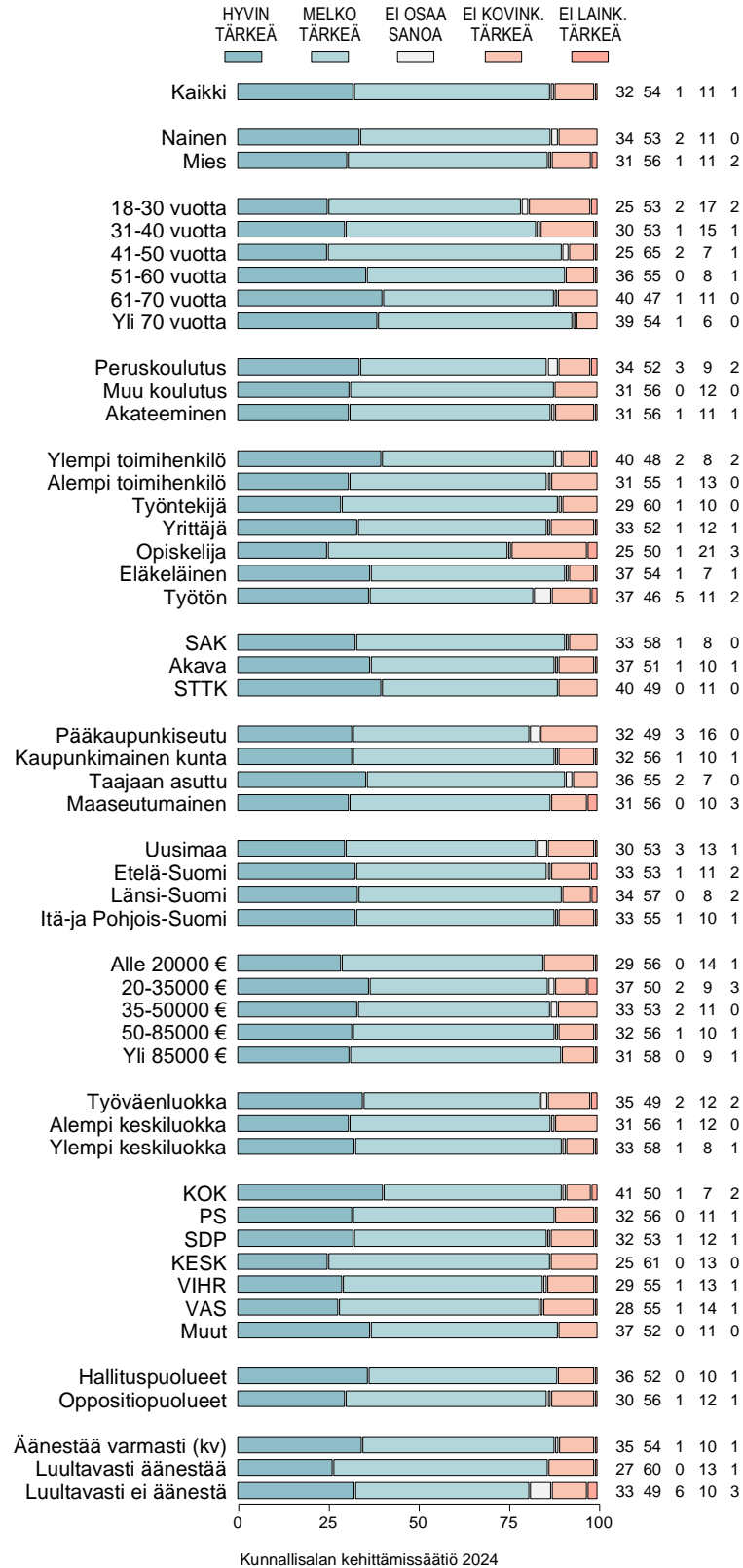

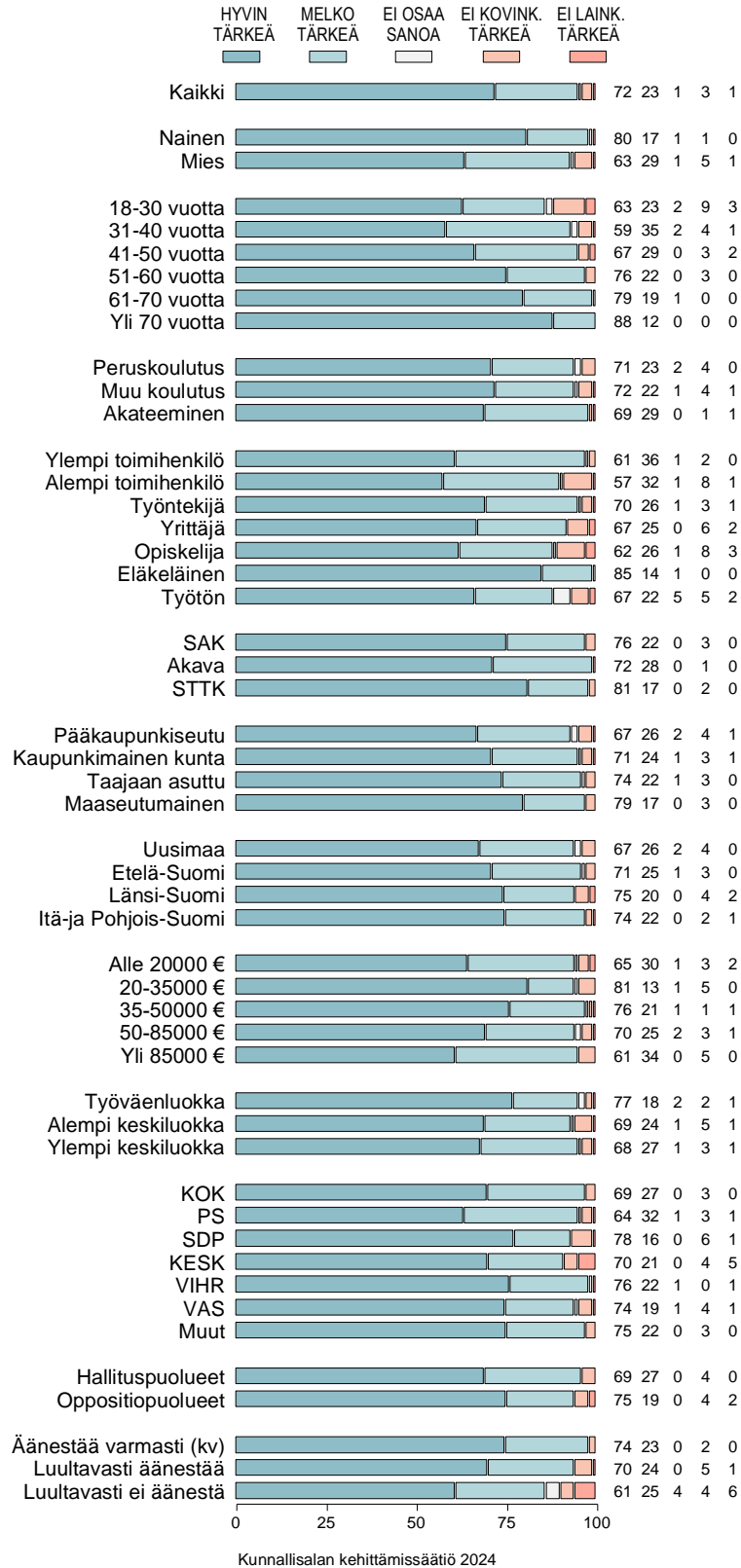
Kuvio 1-17. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: SYRJÄYTYMINEN, KÖYHYYS (%).

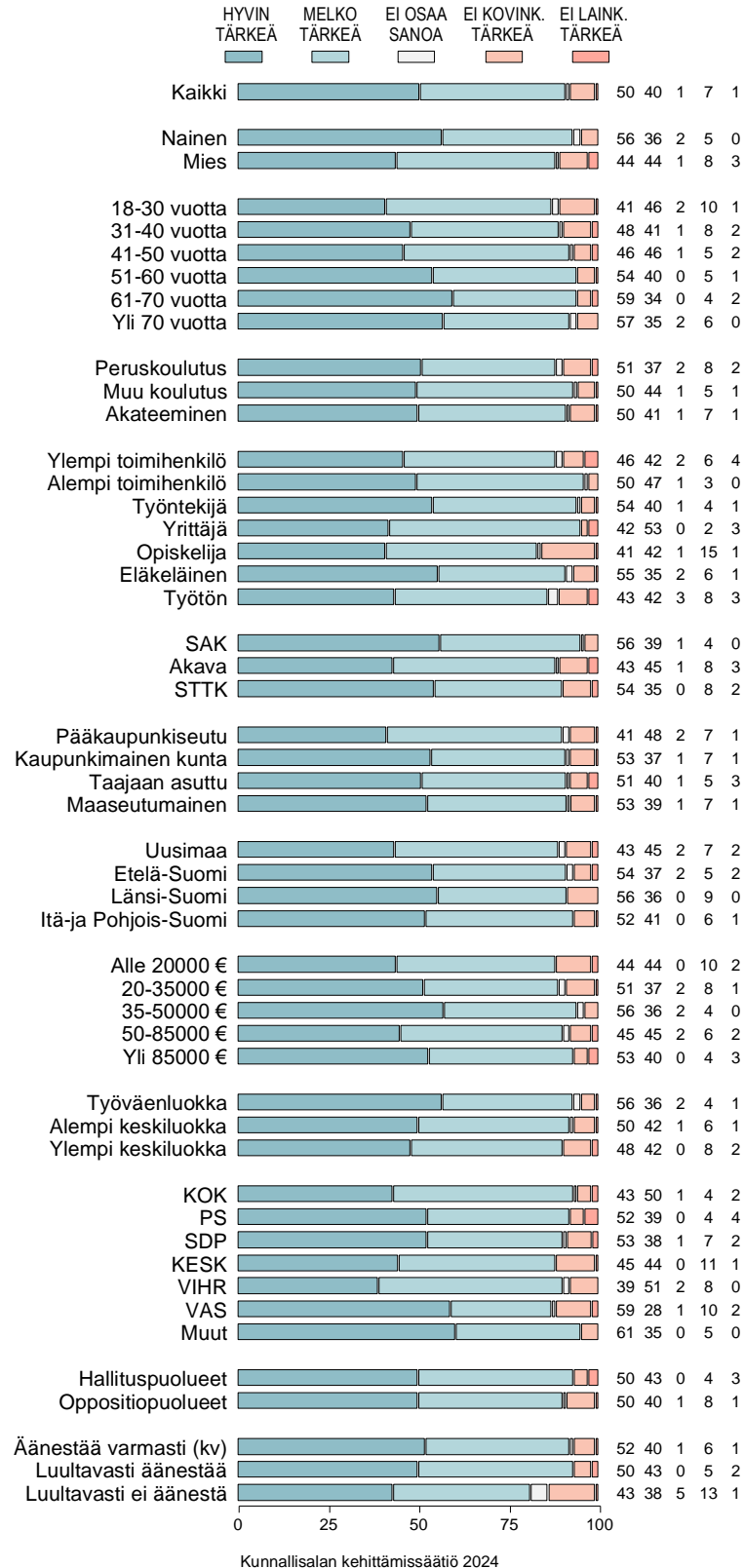
Kuvio 1-18. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: TEKNISET PALVELUT (kadut, vesi, viemärit, puhtaanapito jne.) (%).

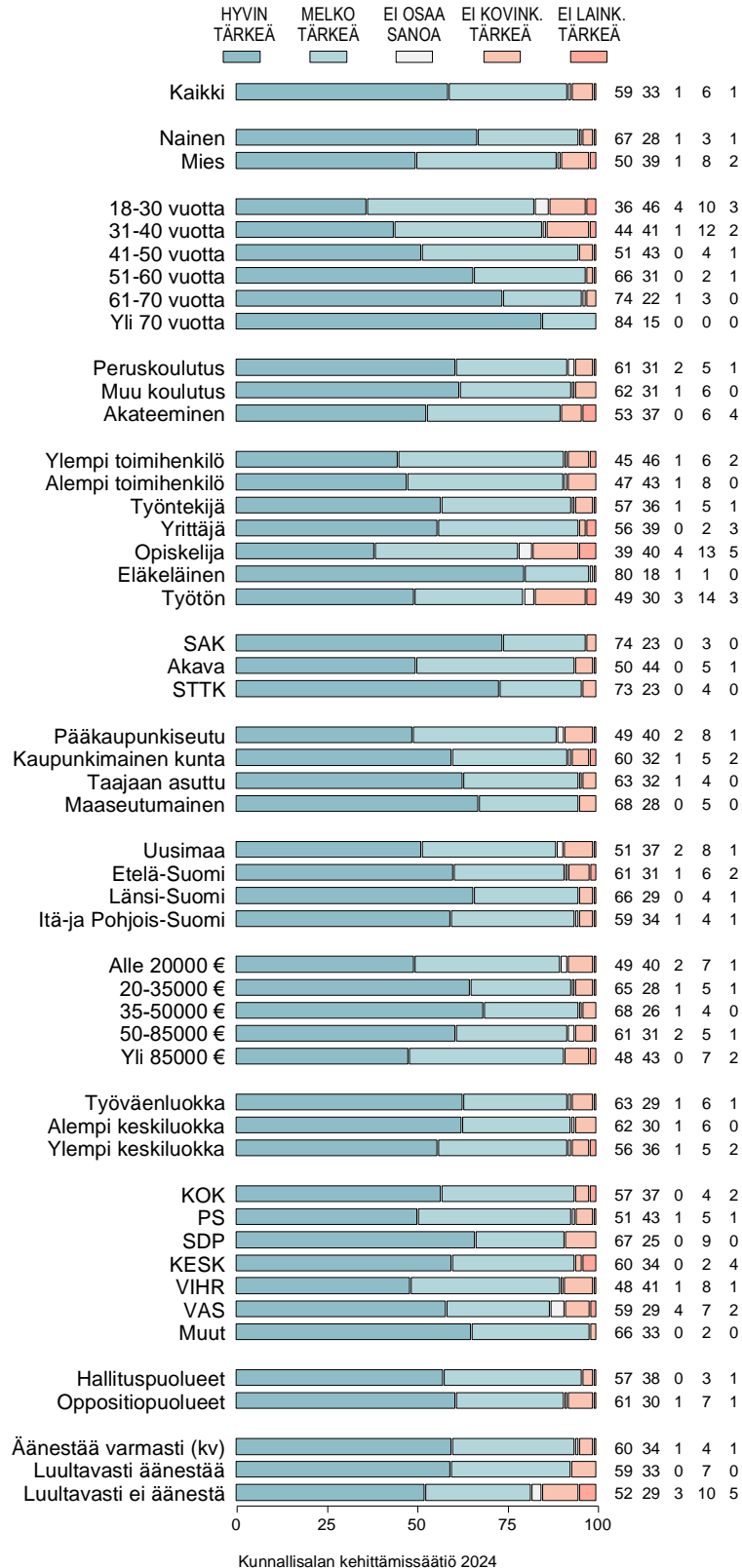
Kuvio 1-19. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: TERVEYSPALVELUT (%).

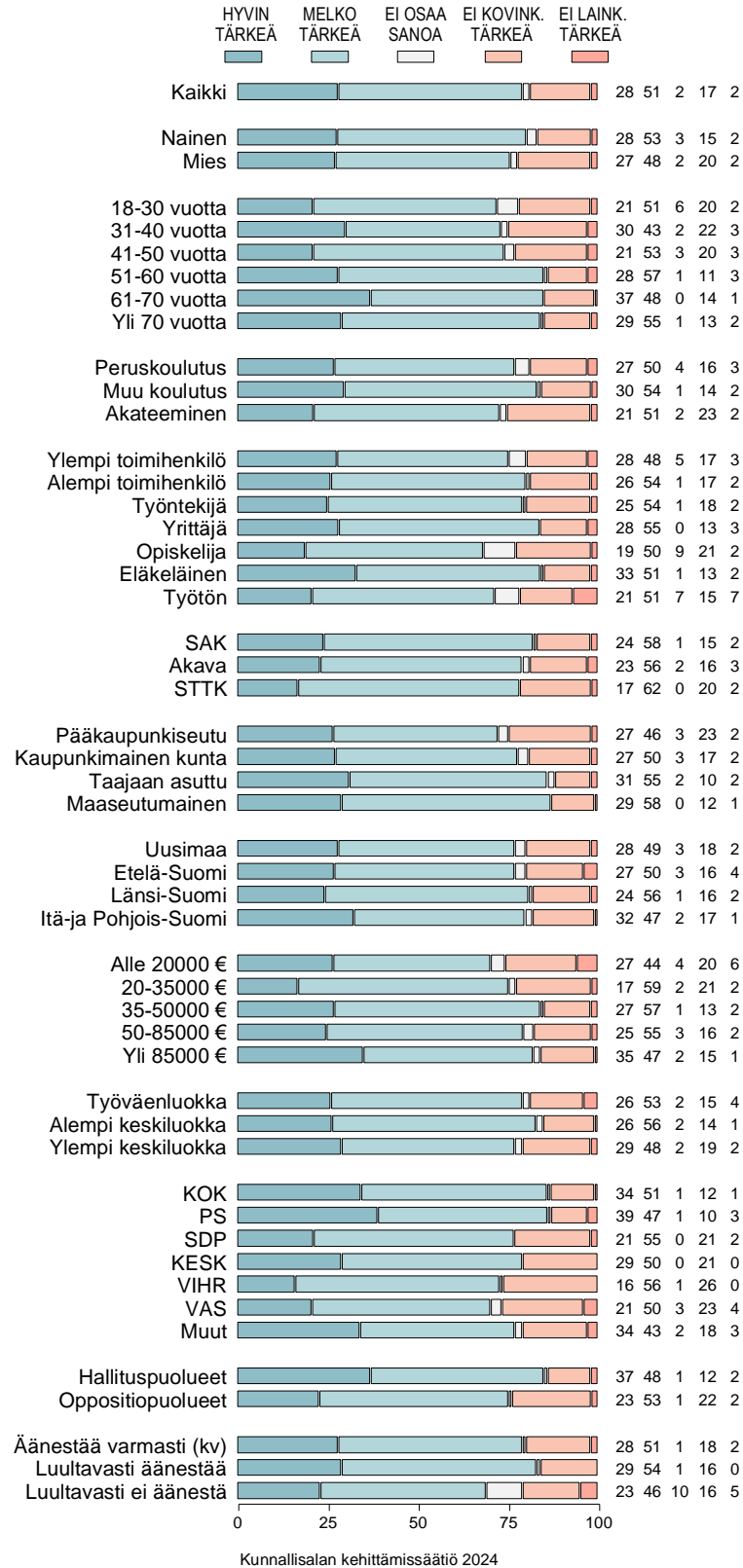
Kuvio 1-20. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: TYÖLLISYYS (%).

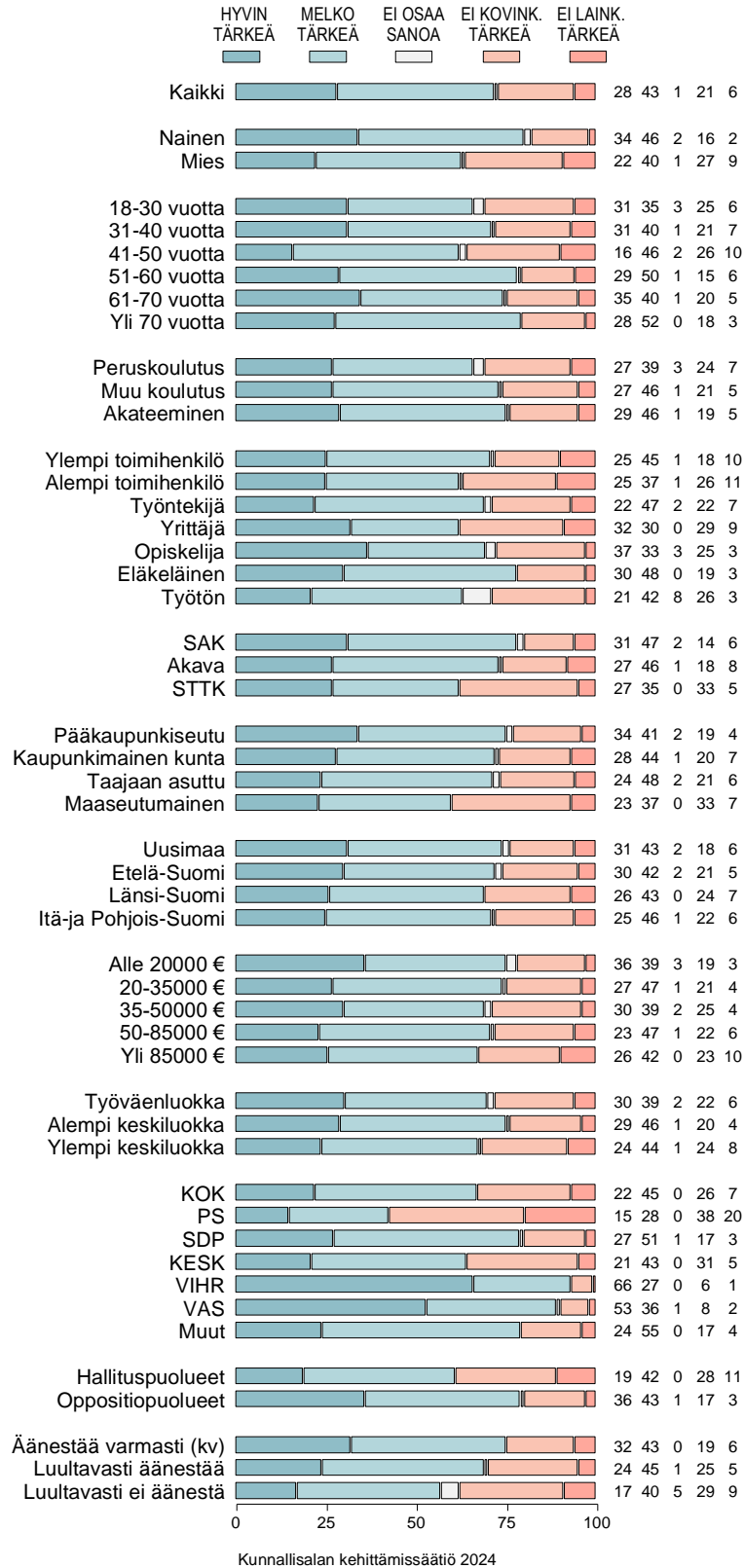
Kuvio 1-21. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: VANHUSTEN HUOLTO (%).

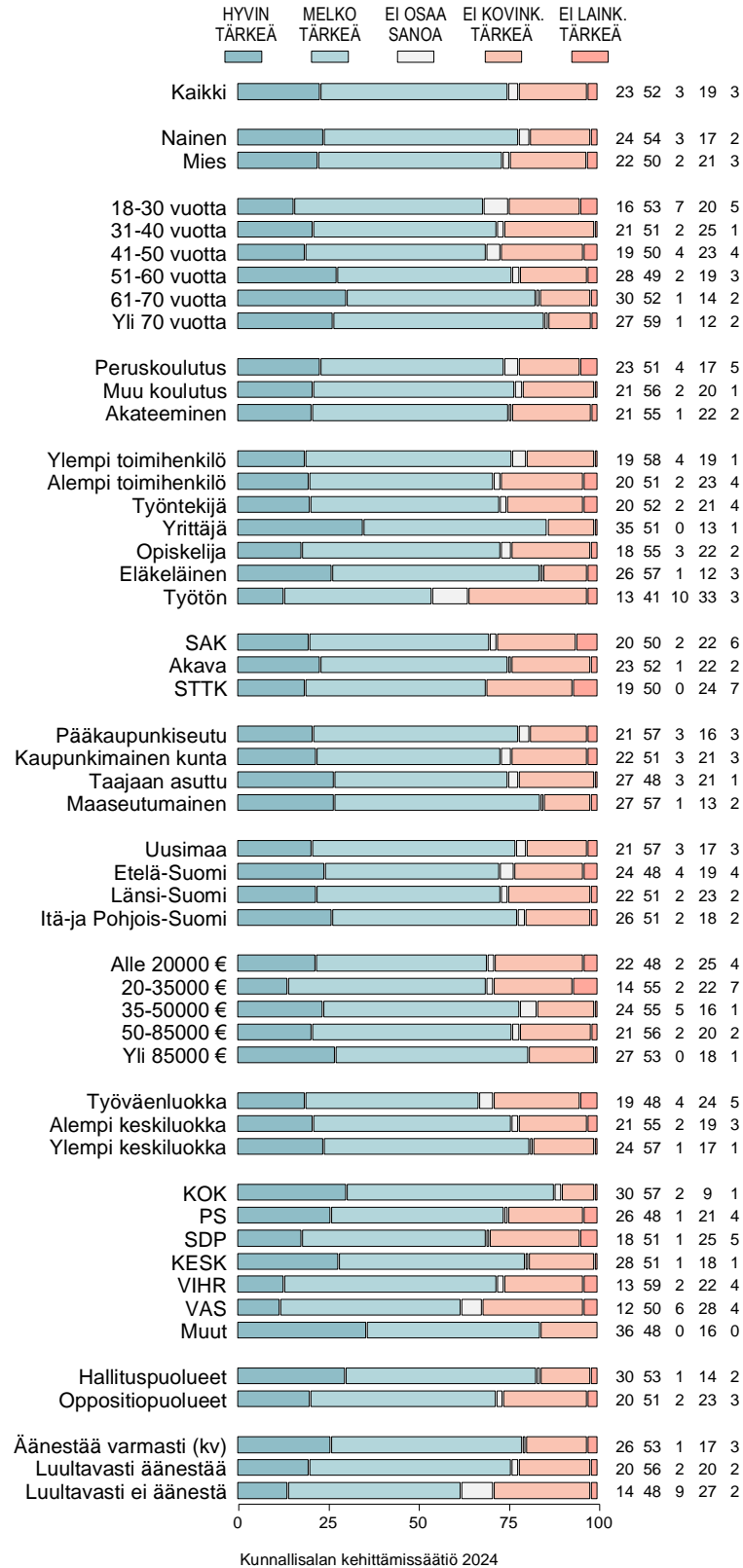
Kuvio 1-22. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: VEROTUS (%).

Kuvio 1-23. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: YMPÄRISTÖ JA LUONNONSUOJELU (%).

Kuvio 1-24. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: YRITYSPALVELUT JA ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN (%).

Kuvio 1-25. MIHIN HALUAISI KIINNITETTÄVÄN HUOMIOTA KUNTA- JA ALUEVAALEISSA: VALTION VELKAANTUMINEN JA TALOUS (%).

